Izhaja vsako soboto zjutraj. Posamezna številka lir 15, na šestih straneh lire 20; zaostale številke dvojno. Celoletna naročnina lir 800, polletna lir 420, trimesečna lir 220. Uredništvo in uprava: Trst, ulica Montecchi št. 6/II. nadstr. - tel. štev. uredništva 93-073, 93-806; tel. štev. uprave 90-247. Dopisi se dostavljajo uredništvu. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo, rokopisi se ne vračajo. — Oglasi: v širokosti enega stolpca za vsak milimeter lir 30
Oglasi se plačajo vnaprej.
POSTNINA PLACANA V GOTOVINI - SPEDIZIONE IN ABBON. POSTALE

DELO

GLASILO KOMUNISTIČNE PARTIJE S. T. O.

PRVI MAJ V BESEDI IN SLIKI,
ki ga prinaša današnja številka «Dela»,
naj pride v vsako slovensko hišo!

OBNOVLJENA IZDAJA LETO III. ŠTEV. 125 — TRST SOBOTA, 5. MAJA 1951. — CENA 20 LIR

Veličastne proslave 1. maja tržaškega delovnega ljudstva so dokazale silovito okrepitev fronte miru

Pojdimo enotni naprej v nove borbe do končne zmage miru, svobode in pravice

Mogočen sprevod demokratičnih množic po mestnih ulicah - Deset tisoči zborovalcev na trgu Perugino - Nepozaben nastop naše mladine na stadionu pri Sv. Soboti - Odločne besede tovariša Vidalija - Pozdrav predstavnika PSI tov. Teinerja - Proslave v Nabrežini, Križu in Miljah

Tržaško delovno ljudstvo je izvojevalo novo veliko zmago enotnosti slovansko-italijanske demokratične fronte miru. Letošnje proslave prvega maja so ponovno pokazale, da je tržaško napredno gibanje pod vodstvom svoje slavne Partije edina sila, katero priznavajo vsi delovni sloji prebivalstva kot edinega branitelja njihovih gospodarskih, socialnih, nacionalnih in drugih pravic in katerim dolgujejo vse zmage in uspehe v svojih dnevnih borbah proti izkoriščevalcem in zatiralcem.

Zaman so bile vse ovire s strani oblasti — od okupacijske vojaške uprave preko raznih demokristjanskih «prefektov» in «podeštatov» pa do policajev — ki so se na vse načine trudile, da bi, ker ni bilo mogoče preprečiti, vsaj kolikor bolj zmanjšale obseg in strnjenost proslav delavskega praznika. Odbile so prošnjo za Veliki trg, češ da ga «potrebuje» žolta sindikalna organizacija «Camera del Lavoro» za svoje «množično» zborovanje, na katerega pa je prišlo — reci in piši — 51 oseb. ...bov prefekt Palutan je prepovedal lepljenje poziva Komunistične partije po mestu, ne da bi navedel razlog za ta samovoljen in nedemokratičen ukrep. Policija je po vaseh skušala preprečiti godbam, da bi v prvomajskem jutru igrali budnico, kot je to že stari običaj tržaškega delovnega ljudstva. V Križu so na njen pritisk morali budnico odložiti za dve uri; isto je skušala napraviti policijska postaja v Trebčah, češ da je ura prezgodnja in da ljudje še spe. Vendar pa se vrli godbeniki niso udali ter zaigrali Internacionalo prav pod oknom openskega policaja.

A tudi drugi sovražniki naprednega gibanja so zaman skušali na vse načine odvrniti tržaško prebivalstvo od proslav 1. maja, ki jih prireja vsako leto Zveza enotnih sindikatov, edina resnično delavska razredna organizacija. Titofašisti so preplavili mesto s svojimi lepaki, za katere Scelbov prefekt ni delal nobene ovire. Poleg tega so poslali na tisoče pisem demokratičnim Tržačanom, s katerimi so jih hoteli pritegniti na shod špijonov in izdajalcev delavskega razreda v Rotondi ter na Babičev cirkus pri Sv. Ivanu. Toda tržaško delovno ljudstvo je tudi letos kdaj bolj kot koli prej odločno odgovorilo tem zagrizenim sovražnikom miru in napredka, kar se je najbolje videlo na njihovih prireditvah. Že lani je bilo na titovskem zborovanju v Rotondi prisotnih komaj par sto ljudi, večinoma na silo privlečenih iz cone B in njihovih uslužbencev. Zato so letos napovedali zborovanje za popoldansko uro računajoč, da jih bodo privabili s telovadnim nastopom, ki je bil napovedan po končanem zborovanju. Toda kljub 11 avtobusom, ki so krožili po vsej coni od vasi do vasi, niso mogli zbobnati niti toliko ljudi, da bi napravili zborovanje. V Devin je prišel tudi njihov titobus in čeprav je že oblezel Medjovas in Štivan, je bil popolnoma prazen. Sredi vasi je dogo časa s hupo vabil ljudi na brezplačno vožnjo do Rotonde, a ker se nihče ni odzval, se je šofer odpeljal brez potremstva.

Tudi italijanski fašisti so se na vse kriplje pripravljati da bi razbili proslavo praznika delovnega ljudstva. Svojo «generalno vajo» so imeli 25. aprila v gledališču Fenice, kjer so razbili demokristjansko proslavo vstaje Severne Italije. Kasnejše dni so bili ti škvadristi neprestano na Akvedotu, kjer so «za vajo» napadali demokratične delavce in druge prebivalce. Toda tudi oni so na «glavni prireditvi» na dan 1. maja popolnoma propadli. Le zelo majhno število fašističnih fanatikov se je zbralo na ul. Carducci v bližini Chiozze in Barriere kjer so s piščalkami in z vzkliki skušali motiti mogočen mimohod silovite povorke demokratičnih sil tržaškega delovnega ljudstva. A še ti vzkliki in piščalke so kmalu zamrli, ko so dobili potrebno lekcijo od ostalih gledalcev sprevoda. Tako so številni demokrati, ki so ob straneh prisostvovali sprevodu v bližni Chiozze, in na drugem mestu na Barrieri, planili na izzivače, ki so pozdravljali z rimskim pozdravom in vzklikali duceju. Po tej prvi lekciji si ni upal nihče več odpreti ust niti dvigniti roke ter so se drug za drugim porazgubili

VELIČASTEN SPREVOD

Že v ranem jutru je godba Rinaldi zaigrala budnico prvemu maju, ko je ob sviranju Internacionale in drugih borbenih pesmi šla od Sv. Jakoba po mestnih ulicah. Godbo je spremljala tudi večja skupina komunistov, ki so nosili rdečo zastavo.

Ko je ta skupina z godbo in z delavsko zastavo na čelu prišla v Rojan, so jih na trgu čakale že številne skupine iz raznih predelov mesta in predmestja. Kmalu po določeni uri se je začel razvijati veličastni sprevod, ki je bil brez dvoma največji od vseh, kar jih je doslej videl Trst na dan 1. maja. Na čelu sprevoda je korakalo pet partizanov z rdečimi rutami okrog vratu, takoj za njimi pa velika skupina zastav in golob miru, ki so ga delavci nosili na ramah. Takoj za njimi je sledila še večja skupina tržaških in delavskih zastav ter skupina delavcev v delovnih oblekah. Za njimi so stopale delavke najrazličnejših kategorij in podjetij od Modiana, Dreherja pa do manjših tvrdk in podjetij. Ta prvi del sprevoda je zaključila godba Rinaldi v svojih lepih uniformah, katera je vso pot od Rojana do trga Parugina igrala borbene koračnice in delavske himne.

Za zastavo, ki je ponosno plapolala v vetru, je stopal Glavni svet Zveze enotnih sindikatov. Za njim so se razvrstili delavci razdeljeni po kategorijah in podjetjih. Kot prvi so šli luški delavci, katerim je z obraza sijalo zmagoslavje od pravkar dosežene zmage pro ti vsem poskusom razbiti njihovo enotnost. Nosili so številne napise, ki so pozivali na enotnost delavskega razreda, v obrambo miru in pravice do dela. Sledile so skupine občinskih uslužbencev, stavbnih delavcev, Dreherja, lesne industrije, velika skupina Acegata in rafinerije Aquila. Vsaka skupina je nosila svojo zastavo ter številne napise z vzkliki 1. maju, svobodi in miru. Za njimi je vrla trebenjska godba s svojimi koračnicami podžigala že itak veliko navdušenje ljudi v sprevodu in ob njem. «Dela ne odpustov», se je glasil napis delavcev Gaslinija, za katerimi so se razvrstili kovinarji ladjedelnice Sv. Marka, Tovarne strojev, Ilve in drugih podjetij. Zopet novi napisi s pozdravi delavcem cone B ter z vzkliki veliki Sovjetski zvezi, socializmu in enotnosti delovnega ljudstva. Zelo značilni so bili napisi upokojencev, ki razkrivaljo vso bedo te prezirane kategorije. Eden med njimi: «400 samomorov v letu 1949».

Viharno pozdravljan od vsega občinstva na pločnikih in z oken je stopal Centralni komite Komunistične partije STO s tovarišem Vidalijem na čelu. Obenem z njim je šlo tudi vodstvo Socialistične stranke. Zopet novo morje rdečih zastav z napisi sekcij in celic Komunistične partije iz vse cone A. Za njimi so stopali novinarji «Dela», «Lavoratora» in «Unità» Tudi demokratični študentje so bili zastopani v sprevodu in jih je ljudstvo navdušeno pozdravljalo.

Toplo pozdravljani korakajo strumno naši telovadci, mladeniči, mladenke in naraščaj, pred urejenimi vrstami pa plapolajo njihove zastave. Številna gesla miru in borbe za pravico nosijo žene, katerih število gre v mnoge stotine. Kar naenkrat zadoni iz stotin ubranih grl lepa slovenska pesem. Nasproti prihajajo namreč zastopniki naše ljudske prosvete, slovenskih in italijanskih prosvetnih društev, njim na čelu vodstvi SHPZ in CCP. Vso pot od Rojana do zborovališča se vrste slovenske udarne pesmi, partizanske in delavske. Slede še neštete skupine raznih demokratičnih organizacij, med katerimi vzbujajo posebne simpatični preganjanci in deportitije španski borci, bivši poliranci. Končno tisoči in tisoči prebivalstva, ki so gledali sprevod. a hočejo prisostvovati tudi prvomajskemu zborovanju.

ZBOROVANJE

Prostoren trg Perugino je vse premajhen, da bi sprejel deset tisoče zborovalcev, ki so prihiteli iz mesta in oddaljenih vasi, da bi ponovno potrdili svojo voljo do borbe za mir, svobodo in kruh. Kljub temu, da so se telovadci zaradi slabega vremena morali zateči v bližnje krožke, je bilo tudi preostalih zborovalcev toliko, da so poleg trga napolnili tudi vse dohodne ulice.

V imenu vodstva Zveze Enotnih sindikatov je otvoril tov. Juraga, ki je v kratkih besedah označil pomen Prvega maja, ki ga Tržačani praznujejo že 50 let. Dal je besedo tov. Tominzu, ki je najprej pozdravil delavce cone B, ki zaradi titovskega terorja ne morejo svobodno obhajati največjega praznika delovnih množic vsega sveta. Nato je podal pregled borb tržaškega in svetovnega delavskega gibanja v zadnjih 12 mesecih. Posebno je ožigosal razdvajalno delovanje vodstva Camera del Lavoro, ki to dela le v interesu sovražnikov ljudstva in miru. Končno je pozval vse poštene ljudi, naj podpro pravično borbo delovnega človeka ter naj se prisovražnikom — tujim imperialistom, kateri ne samo uničujejo domačo industrijo in upropaščajo vse sloje prebivalstva, temveč nameravajo naše mesto in vse Ozemlje spremeniti v eno samo ruševino in grob. Zato Enotni sindikati navdušeno pristajajo na berlinski poziv za pakt miru med 5 velesilami ter pozivajo vse druge organizacije, naj store enako.

V slovenščini je za njim spregovoril tov. Markovič-Zvonko, ki je pozdravil delavce vsega sveta, posebno še one iz cone B, Jugoslavije, Španije in kolonialnih dežel, ki se trdo a vztrajno bore proti zatiranju in izkoriščanju. Nato je razkrinkaval podle metode titofašistov, ki po nalogu vojnih hujskačev razbijajo delavsko enotnost ter tirajo svoje ljudstvo v vojno, ko jo hočejo ameriški monopolisti. Pozval je vse delovne ljudi k enotnosti za obrambo miru in pravice do življenja. Končno je v imenu CGIL pozdravil zborovalce član njenega vodstva sen. Massini, ki je prikazal odločno borbo italijanskih delavcev, kmetov in nameščencev za izboljšanje svojega položaja. Pozval je k enotnosti z geslom: «Delovni ljudje vseh dežel, združite se!», nakar je godba zaigrala Internacionalo in so se ljudje razšli.

* * *

Popoldanska proslava je zopet privabila na stadion pri Sv. Ani deset tisoče Tržačanov, ki jih ni motilo slabo vreme, temveč so ves čas navdušeno sledili izvajanjem naših športnikov, ki so bila letos še lepša in prestrejša kot prejšnja leta. Mogočen je bil mimohod predstavnikov vseh športnih panog

(Nadaljevanje na 5. strani)

VES DELOVNI SVET JE PROSLAVIL
Prvi maj v znamenju borbe za mir

Po vsej Sovjetski zvezi, svobodni domovini srečnih ljudi, je bil prvi maj svečano proslavljen. Posebno veličastna je bila proslava praznika dela v Moskvi, prestolnici Sovjetske zveze, ki je bila svečano okrašena s tisoči zastav, cvetjem in raznimi napisi. Na Rdečem trgu je veliki manifestaciji prisostvoval ljubljeni voditelj sovjetskih narodov in vsega delovnega ljudstva sveta, tovariš Stalin. Z njim so bili na tribuni voditelji Partije in vlade ter številni gostje. Svečanost je otvorila vojaška parada slavne Rdeče armade, katero je pozdravil minister vojske in maršal Sovjetske zveze Aleksander Vasilevski. Sledil je nato mimohod tisočev in tisočev pionirjev in mladine, za njimi so pa stopali moskovski delavci in delavke z napisi, ki so prikazovali uspehe miroljubnega obnovitvenega dela, rezultate petletnega plana in naloge, ki so si jih zadali za bodočnost, za dokončno zgraditev komunizma.

Tudi kitajsko ljudstvo je svečano proslavilo prvi maj. V Pekingu se je v prisotnosti junaškega osvoboditelja naroda Mao Ce Tunga udeležilo manifestacije preko 700 tisoč oseb, med katerimi je bila burno pozdravljana delegacija pred kratkim osvobojenega Tibeta. Delavci so v povorki nosili velike napise, ki so dokazovali zločine imperialističnih napadalcev v Koreji.

V Pjongjangu je trpeči korejski narod proslavil mednarodni delavski praznik s svečano proslavo, ki jo je otvorila junaška voditeljica korejskih žena Pak Den Ai, nositeljica Stalinove nagrade za mir.

Češkoslovaški narod je tudi proslavil 1. maj v znaku borbe za mir. V Pragi je bila proslava vsega praškega delovnega ljudstva, na kateri je govoril predsednik vlade Klement Gottwald, ki ga je ljudstvo burno pozdravljalo.

Ravno tako so bile svečane proslave v vseh ostalih krajih sveta. V New Yorku je 75 tisoč delavcev, študentov in demokratov skupno z voditelji K. P. priredilo povorko, ki so jo razni fašistični elementi zaman skušali motiti.

V Italiji so bile po vseh mestih posebno navdušene manifestacije prvega maja v znaku borbe za mir, sindikalno enotnost, delo in blaginjo.

Francoski delavci so manifestirali v številu, ki ga Pariz še ni videl. Proslava se je vršila v duhu enotnosti in solidarnosti med vsemi delovnimi ljudmi. Na zborovanju so govorili voditelji treh največjih francoskih sindikalnih organizacij, na kar se je razvila povorka, ki je trajala približno šest ur. Za to priliko je bilo mobilizirano na stotine policajev, ki so tudi ob danem trenutku skušali poseči v povorko in preprečiti pot predstavnikom alžirskih delavcev. Toda priskočili so ostali delavci in junaško odbili napad policije.

GLAVNI ŠTAB ZDA SE STRINJA Z NAPADALNIMI NAČRTI MAC ARTHURJA NA DALJNJEM VZHODU

Zanašajoč se na miroljubnost ZSSR predlaga Mac Arthur napad na Kitajsko

Sovjetske čete v Sibiriji imajo po priznanju zločinskega generala izključno le obrambni značaj - V Parizu hočejo zahodni delegati z grožnjami prisiliti Sovjetsko zvezo, da pristane na njihove predloge

Za zaprtimi vrati je v četrtek ameriški senat razpravljal o odstaviti Mac Arthurja, ki je bil navzoč ter je imel daljši govor, v katerem je ponovno poudaril, da se je njegovo ravnanje popolnoma skladalo s stališčem glavnega štava ZDA. O poteku zasedanja je bilo izdano poročilo, iz katerega pa je bilo črtano vse, kar bi moglo kompromitirati ameriške napadalne načrte na Daljnjem Vzhodu.

Kljub strogi cenzuri pa poročilo jasno razkrinkuje stališče Mac Arthurja o vojni v Azji, ki se prav nič ne loči od stališča ostalih vojnohujskaških krogov Združenih držav. Tako je vztrajal pri zahtevah, da ameriška mornarica uvede blokado vseh kitajskih luk, da letalstvo ZDA bombardira Mandžurijo in da se uporabijo za vojaške operacije proti Kitajski tudi Cangkajškove čete. Istega mnenja je bil tudi glavni štab ZDA, ki je 12. januarja že zahteval od vlade izvedbo teh ukrepov.

Najbolj zanimivo pa je, da je Mac Arthur v svojem govoru utemeljeval potrebo takojšnje vojne proti Kitajski s trditvijo, da ima sovjetska armada v Sibiriji izključno le obrambne naloge in da ni verjetno, da bi ZSSR posegla v vojno. Zato je ponovno rotil senatorje, naj ZDA izkoristijo sedanje stanje in začno s takojšnjimi vojnimi operacijami.

Da je tudi Trumanova vlada istega mišljenja, ki ga pa mora zaradi svetovne javnosti začasno nekoliko prikrivati, dokazuje tudi predlog ameriške delegacije v odboru OZN za sankcije, naj se proglasi prepoved uvoza vseh surovin in drugega materiale na Kitajsko, ki bi kakor koli mogli služiti njeni obrambi. Te sankcije so po mnenju ameriških krogov samo prvi korak Amerike in njenih satelitov v njihovih vojnih načrtih proti Kitajski.

Razgovori štirih namestnikov v Parizu se nadaljujejo še vedno v napetem ozračju, ko zahodni delegati skušajo vsiliti svoje predloge in stališče z odkritimi pretnjami, da razbijejo konferenco. Le od časa do časa dajo kakšno navidezno koncesijo, da bi se na ta način oprali pred javnim mnenjem in prikazali ZSSR kot ono, ki noče sprejeti «kompromisa».

Prejšnji teden so tako zahodni trije zastopniki «sprejeli» Gromikov predlog glede tržaškega vprašanja le da so od tega izpustili njegovo glavno vsebino. Predlog sovjetskega delegata se je namreč glasil: «Uveljavitev mirovne pogodbe z Italijo glede vprašanja Trsta». Predstavniki zahoda pa so enostavno izpustili prvo besedo, tako da se njihov «kompromis» glasi: «Italijanska mirovna pogodba, v kolikor se tiče Trsta». S tem so se skušali izogniti vsaki obvezi, da bi na konferenci štirih zunanjih ministrov morali razpravljati tudi o dejanski ustanovitvi STO, zvezani z imenovanjem guvernerja in odhodom vseh okupacijskih čet.

V sredo so zahodni delegati uprizorili velik manever, s katerim se skušajo na eni strani pokazati spravljive dejansko pa skušajo postaviti Sovjetsko zvezo pred izbiro: «Ali sprejmete naše pogoje, ali pa prekinemo vse razgovore». Izjavili so namreč, da sprejmejo osnovni točki sovjetskega predloga, to je točki o demilitarizaciji Nemčije in o razorožitvi velesil, le pod pogojem, da ZSSR pristane na ameriško stališče v ostalih točkah. Sovjetski delegat Gromiko si je pridržal odgovor, dokler točno ne preštudira novih zahodnih predlogov, poudaril pa je, da imajo zahodni predlogi značaj ultimata in odprte grožnje.

Da se Amerika hoče za vsako ceno izogniti možnosti razorožitve, dokazuje proračun, ki ga je Truman obenem s svojo poslanico poslal parlamentu. Od skupne vsote 80 milijard dolarjev je namenjeno vojnim potrebam nad 60 milijard dolarjev ali 75 odstotkov celotnega proračuna. V zadnjih treh letih so ameriški izdatki za oborožitev in vojsko narasli skoro za 40 milijard dolarjev.

Vendar niti v Ameriki vsi ne mislijo tako kot Truman. V zadnjih časih je bilo po raznih mestih ZDA mnogo manifestacij in shodov, kjer so številni zborovalci zahtevali umik ameriških čet iz Koreje ter so podpisovali berlinski poziv za sklenitev mirovnega pakta med petimi velesilami.

Velik odpor proti vojni politiki in ukinjanju demokratičnih svoboščin s strani Queuillejeve vlade je dobil najjasnejšega izraza v volilnem programu Komunistične partije. KPF zahteva sklenitev mirovnega pakta med petimi velesilami, odpoved atlantskega pakta in drugih pogodb, ki omejujejo neodvisnost Francije, ter prepoved oborožitve Nemčije. V nadaljnjih točkah programa zahtevajo komunisti znižanje izdatkov v vojne namene, kakor tudi vsakršno protiustavno omejevanje demokratičnih svoboščin. Pariška vlada pa je dobila te dni tudi v parlamentu težek udarec, ko je večina odbila njen predlog novega volilnega zakona, po katerem bi mogla reakcija še nadalje držati v svojih rokah vajeti države.

Gotska črta - zadnje upanje

Titofašistični vojni hujskači so s svojo provokacijo, objavljeno prejšnji teden v svojem glasilu «Primorski dnevnik», dosegli vsekakor več nego so pričakovali. Pridobili so si namreč mednarodno «slavo», čeprav je na las podobna «slavi» Herostrata, ki je zanetil velikanski požar samo, da bi prišlo njegovo ime v zgodovino. Te «slave» je bilo kar naenkrat toliko, da je moral poseči vmes sam Titov poslanik v Rimu Ivekovič. Vse obtožbe zaradi ekspanzionističnih apetitov, po katerih naj bi jugoslovanska vojska zasedla vso Severno Italijo ter branila znano «Gotsko linijo», so naravno letele na Titovo vlado. Kajti nihče ni verjel, da ima Titov agent Renko, čeprav je kot mojster v vojnem hujskaštvu in provokacijah postavljen in plačan od klike kot «odgovorni» njihovega tržaškega žurnala, tudi pooblastila da na svojo roko «rešuje» najvažnejša strateška vprašanja.

Zato je Titov emisar Ivekovič pohitel s svojo izjavo, češ da «Primorski dnevnik» «ni glasnik ne jugoslovanske vlade ne maršala Tita». S tem si je skušala banda fašističnih provokatorjev oprati roke; ne morda za to, ker se sramuje in kesa svojih vojnohujskaških dejanj, ki jih dnevno ponavlja na vseh sektorjih balkanskega polotoka, temveč zaradi tega, ker je provokacija vzbudila v Italij le prehud odpor in ogorčenje. In De Gasperijeva vlada je prav tako kot Titova med najzvestejšimi hlapci ameriškega imperializma; takšna provokacija bi mogla imeti zanjo in s tem za ameriško politiko v Italiji zelo resne posledice.

Tudi «Primorski» sam se je na višji ukaz potrudil, da bi zabrisal mučen vtis svojega članka, in je zato vrgel vse skupaj «na šalo».

Čeprav so se italijanski krogi zadovoljili z Ivekovičevo izjavo češ da ni «Primorski» uradno glasilo Titove klike, vendar to opravičilo na zadovolji javnega mnenja, najmanj seveda tu v Trstu. Vsakdo namreč ve, da ne le «Primorski», temveč tudi vsi njihovi titofašistični funkcionarji, organizacije in podjetja vseh vrst ne delajo nikdar na lastno pest, temveč po izrecnih dnevnih direktivah iz Beograda odnosno iz Ljubljane. Po teh direktivah na pr. objavljajo vse govore Tita, Kardelja in drugih fašističnih oblastnikov, poročila, izjave in komentarje beograjske vlade in njene agencije Tanjug. «Primorski» pa objavlja tudi redno uradne objave VUJA in drugih fašističnih oblasti cone B, kar gotovo ne bi, če ga ne bi smatrali za svoje glasilo na STO.

Toda kljub temu je Ivekovič izrekel bridko resnico. Kajti že davno so prenehala ne samo «Primorski», temveč tudi «Borba», «Ljudska pravica» in druga fašistična glasila biti «glasniki» Titove vlade. Odkar se je namreč Tito z vso svojo fašistično zalego vdinjal ameriškim netilcem vojne z dušo in telesom ter z vsemi svojimi sredstvi, razpolagajo z živim in mrtvim inventarjem samo še magnati iz Wall Streeta. In verjetno je Ivekovič mislil prav na to, ko je rekel, da «Primorski» ni glasilo beograjske fašistične klike.

To prepričanje zadobiva še večjo verjetnost z dejstvom, da so ta provokatorski manever prinesli prav najzvestejši najemniki ameriških vojnih hujskačev, italijanski fašisti okrog «Messaggero Veneto» in slovenski okrog Primorskega. Oba lista sta podpisala z istim znakom treh zvezdic, kar bi dalo misliti, da je pisec vojaški «veščak». Posebno značilno je pri tem dejstvo, da «Messaggero» ni niti z eno besedo protestiral proti provokatorskemu «predlogu» Primorskega, temveč da je lepo nadaljeval «kot po direktivah» od njega začeto provokacijo.

Glavni namen članka pa ni draženje svojih atlantskih zaveznikov. S temi mora vsekakor Tito in njegova tolpa obdržati najboljše zveze, kar dokazuje prav Ivekovičev demanti. Pač pa je ne samo glavni, temveč tudi edini namen tako titofašističnih provokatorjev in njihovih ameriških gospodarjev, dati De Gasperiju dober nauk in recept za ojačenje njegove vojne pripravljenosti: iztrebiti kominformistično «peto kolono». Ta direktiva Washingtona, ki jo je Mac Arthur izvajal z množičnimi umori korejskega ljudstva, je danes osnovno vodilo titofašistov, bodisi doma z umori tisočev komunistov kot tudi v inozemstva, kjer s pomočjo bednih izdajalcev alla Magnacucchi izvajajo provokacije proti demokratom in komunistom, ki branijo neodvisnost svoje domovine.

Toda zaman so vsa prizadevanja fašističnih denunciantov in provokatorjev v službi imperialističnih vojnih hujskačev. Kajti sam fašistični rabelj Tito in vsa njegova izdajalska zalega se bo mogla kaj kmalu prepričati, da so iz stotisočev podlo umorjenih komunistov in demokratov zrasli v Jugoslavij milijoni, ki bodo iztrebili imperialistično peto kolono v Jugoslaviji — zločinsko Titovo kliko. In prav zato, ker se boje svojih narodov, predlagajo obrambo zahodne «civilizacije» na Gotski črti.

PRVI MAJ V ŠPANIJI: Velike stavke po vsej državi

Franco se ne zanese več niti na svojo vojsko, ki jo hoče zato «epurirati» - Številne aretacije delavcev in zapora mnogih tovarn

Tudi špansko ljudstvo je proslavilo letošnji prvi maj. Proslavilo ga je s številnimi stavkami v Barceloni, Bilbau, Sevilji in dr. Bilbao je stanje tako napeto, da je Franco smatral potrebno nemudoma poslati tja križarko «Almirante Cervera». Toda brez uspeha. Stavka je vseeno bila in je polnoma uspela.

Komunistična partija Španije je naslovila na vse Špance brez razlike poseben proglas, s katerim jih poziva k še večjemu odporu proti Francovemu režimu ter k ustvaritvi republikanske demokratične fronte, ki se bo borila za življenjske interese vsega naroda.

V baskijski pokrajini Guipuzcoa so falangisti aretirali v zadnjem času 500 delavcev. Trenutno se vršijo po vsej pokrajini stavke v znak protesta proti tem aretacijam. V San Sebastianu je ukazala Francova vlada zapreti kar 5 tovarn, s čemer bo povzročila še večjo bedo med delavstvom. To je storila zato, ker so delavci zahtevali osvoboditev zaprtih tovarišev. V Manresi pri Barceloni stavkajo tekstilni delavci od 15. aprila. Tudi tu je vlada odredila, da se tovarne zapro.

Nadvse značilno je dejstvo, da Franco ne zaupa več niti svoji vojski. Baje namerava tudi v njej izvesti velike čistke. Znano je namreč, da je 5 vojaških deželnih komandantov predlagalo razpust falangistične stranke ter ustanovitev posebnega sodišča za ugotovitev vrednosti imovine, ki so si jo prilastili številni falangistični veljaki v dvanajstih letih trinoškega vladanja na račun sestradanega delovnega ljudstva.

Neprestano slabšanje razmer, večanje fašističnega terorja ter pripravljanje na novo vojno sili špansko ljudstvo k uporu. To je ob neki priliki pretekli teden priznal celo sam krvnik Franco, ko je dejal, da se antifalangistična fronta vedno bolj širi in utrjuje.

Voščila za 1. maj našemu listu iz Albanije

Albanski časopis «Bashkimi» iz glavnega mesta Tirane je ob priliki prvega maja poslal našemu listu sledečo brzojavko: «Ob priliki Prvega maja vam želimo novih uspehov v borbi za mir in svobodo. — Casopis Bashkimi Tirana».

TEŽKE IZGUBE INVAZIJSKIH EDINIC V KOREJI

LJUDSKA VOJSKA JE PRODRLA V PRVEM SUNKU DO VRAT SEULA

Silna korejska protiofenziva se uspešno nadaljuje na vseh bojiščih. Ameriška vojska se neprestano umika proti jugu, zaščitena od najemniških edinic, ki so ji bile poslane na pomoč od raznih držav. Pri tokratnem umiku je do sedaj utrpel največje izgube I. britanski bataljon polka «Gloucestershire». Ta bataljon je namreč ščitil ameriški umik pri Kapyongu. Ko so se Američani umaknili iz ognjenega obroča, potem ko so pustili na bojišču velikanske zaloge vojnega materiala, so pustili na cedilu svoje «zaščitnike». Pač lepo plačilo za rešitev . . .!

Tudi belgijski bataljon ščiti umik Američanov severno od Ujiongbuja. Svoj posel drago plačuje s človeškimi žrtvami. Tudi komandant je bil ta teden težko ranjen.

Medtem pa junaška korejska ljudska vojska ob podpori kitajskih patriotov nadaljuje svoj zmagoslavni pohod proti glavnemu mestu Seulu. Prve edinice so ga v resnici že dosegle. Pričakovati je tudi ob njem, žlasti ob reki Han, srditih bojev v prihodnjih dneh. Ameriški gen. Van Fleet je namreč izjavil, da bodo Seul «branili za vsako ceno, naj stane to kar koli».

Med pomembnejše kraje, ki so bili ta teden ponovno osvobojeni, spadajo tudi Yangju, Munsan, Ujiongbu, Kapjong, medtem ko sta bili mesti Cunčon in Inje osvobojeni že ob koncu preteklega tedna.

Kljub vsem porazom in neslavnim umikom ameriške vojske, ki je dobro preskrbljena z orožjem in živili ter podprta od močne aviacije, se je te dni gen. Van Fleet pohvalil, češ da se je prvi del Kimirsenove pomladanske ofenzive zaključil «zmagovito za ameriško vojsko». Kako si ta človek zamišlja svojo zmago potem, ko so prav ameriška vojska in njene podrepnice, ki se borijo pod firmo OZN, utrpele velikanske izgube in se medtem še neprestano umikajo. Po dobljenih poročilih so te edinice v samih osmih dneh izgubile okrog 15.000 mož.

TEL AVIV — Na izraelsko sirski meji je ponovno prišlo do spopadov med četami obeh držav. Po vesteh iz izraelskih virov so povzročili ta novi spopad vojaški oddelki Sirije.

ŠTUDIJSKA SNOV ZA CELICE V ZVEZI Z VOLITVAMI

Politični in upravni občinski problemi

Zgodovinski razvoj moderne občine jasno kaže, da se njene funkcije ne morejo omejevati izrecno na navadno upravo, kot bi to hoteli konservativci, krazvijajo in izpolnjujejo pod tako fukcijo, svojo, strogo konservativno politiko, katera stremi vedno za zaščito interesov gospodujočih krogov. Privilegiranim krogom je uspelo, da so potom fašizma ponovno vsilili podeštata, ki ga je imenovala vlada. Na ta način je bila vsa občinska uprava podvržena državnemu centralizmu, s katerim se je izvajala nad vsemi občinskimi sklepi najstrožja in široka kontrola. Ti krogi so prišli zopet na plan in se danes borijo proti avtonomističnim strujam, ki hočejo osvoboditi civilno upravo vseh anahronističnih zaprek višjih forumov. Slednje predstavljajo namreč težko oviro za avtonomno upravljanje občine. Ni namen tega članka, da bi obširno razlagali te demokratične zahteve, ki so kljub vsej ironiji naših nasprotnikov potrebne že iz dejstev, ki se pogostoma postavljajo tudi strankam vladne večine. Slednje so namreč večkrat prisiljene, da zahtevajo skupno z nami to avtonomijo, posebno še ko višji vladni organi, pri nas VU preprečujejo pravočasno izvedbo kakega sklepa, ki ga je občinski svet odobril soglasno.

ZA SAMOSTOJNO OBČINSKO UPRAVO

Potrebno je, da se ta problem načne docela konkretno in ne abstraktno. Preučiti je treba namreč odnose, ki obstojajo v anglo-ameriški coni STO med občinami te cone in ZVU, kakor tudi odnose med občinami in conskim predsedstvom ter conskim upravnim odborom. Ti organi omejujejo občinsko oblast, ki je s tem podvržena težki kontroli, katera ovira svobodni razvoj občinskega upravljanja. Svobodni razvoj je namreč prav zaradi težkih prilik in nujnosti problemov tem bolj potreben. Za vse občine te cone, posebno pa za Trst, ne smejo veljati pozivi conskega presedstva kot prepovedi, ki so zapopadene v zakoniku o občinah in provincah iz 1915. leta in sicer, da se ne sme razpravljati o vprašanjih, ki so izven pristojnosti občinskega sveta. Zaradi svojstvene politične važnosti, ima še posebno v sedanjih razmerah Trst potrebo «malega parlamenta», kjer naj se lahko obravnavajo različna in važna vprašanja, ki se nanašajo na mesto in Ozemlje. Vse to v pričakovanju, da se z izvedbo mirovne pogodbe izvršijo volitve za ustavodajno skupščino s široko zakonodajno oblastjo, kot jo predvideva štatut kot priloga mirovne pogodbe. Kljub vsem nasprotnim težnjam, je morala celo občinska večina priznati pristojnost občinskega sveta, da razpravlja o mnogih političnih, gospodarskih in socialnih problemih, ki so izven ozkega območja, začrtanega po sedanjih uredbah. Zaradi tega so torej potrebne razširjene funcije, ki naj omogočijo razpravljanje o številnih problemih, ki tarejo prebivalstvo in občinsko avtomomijo. Le tako se bo lahko razvila dobra uprava, brez birokratskih in političnih ovir višjih kontrolnih organov.

To je najširše gledišče naše Partije v zvezi z obsežnim delovanjem občine.

Ne smemo pozabiti, da je po državi, občina najvažnejši organ uprave. Zaradi tega se tudi v njenem delokrogu razvija razredna borba, ki ima svoj odraz v razmerju političnih sil, zastopanih v občinski upravi. Prav od tega razmerja je tudi odvisna politično-socialna usmeritev neke uprave z vsemi svojimi posledicami. Če so v upravi v premoči resnično demokratične stranke, ima tudi premoč obramba pravic najširših slojev prebivalstva, to je delavcev, obrtnikov, malih trgovcev in kmetov. V nasprotnem primeru pa ima premoč zaščita premožnejših slojev, kar se odraža v vsej upravi. Dokaz temu je prav tržaška občina, kjer smo priča najbolj grobi in strnjeni obrambi privilegijev premožnejših slojev. Iz tega nastanejo tudi vse posledice finančne davčne. gradbene, šolske, kolturne, podporne in občinske politike, ki nosi izraziti pečat trdovratne obrambe privilegiranih razredov.

NEPRAVILEN DAVČNI SISTEM

Razdejanja in druge posledice vojne, nalagajo naši občini intenzivno delovanje prenovitve mestnega življenja in to potom močne obnovitvene politike z gradnjo ljudskih stanovanj, šol, otroških vrtcev, kopališč, pralnic in pojačanjem občinskih podjetij, kulturnih objektov in socialnega skrbstva.

Potrebna sredstva je treba dobiti potom finančnih ukrepov širokega pojmovanja, to je najetjem dolgoročnih posojil ter obširno reformo davčnega sistema v demokratičnem smislu. V Trstu je namreč davčni sistem med najbolj konservativnimi in nazadnjaškimi, kar si jih je sploh mogoče zamišljati. Stranke takozvane «giunte d'intesa», ki so na oblasti od septembra 1945, niso dejansko ukrenile skoro ničesar za demokratizacijo tega sistema, ki ima res tipično ureditev v smislu vztrajne obrambe privilegiranih slojev. V petih letih upravnega monopola, so v zadnjem trenutku deloma spremenili in še to pod pritiskom formalnega predloga komunistov, trošarinski davek. Pri tem pa so pustili docela nespremenjeno davčno obremenitev nujnih življenjskih potrebščin, ne da bi razširili trošarino na luksuzne predmete in likerje, kar bi prineslo občini znaten in gotov dohodek.

Nadalje ni bilo uvedeno nikako izenačenje med neposrednimi in posrednimi davki, nobeno sorazmerje v poviških, ki so bili določeni za druge davke in pristojbine v razmerju s trošarinskim davkom, nobena izvedba edinega postopnega občinskega davka, to je družinskega davka, ki zadene dejansko presežek družinskih potreb. Ta davek ne more obremenjevati delovnega ljudstva, seveda če je odmerjen z demokratičnim kriterijem, kot je primer občin v Italijanski republiki, ki so v rokah komunistov. Demokracija neke občinske uprave je pač razvidna iz njenega davčnega sistema. To je neovrgljiva resnica, dokumentirana in potrjena še posebno na podlagi izkustev zadnjih let. Prav zaradi tega se bogatejši sloji trudijo na vse načine, da bi se odtegnili pravilni obdavčitvi in da bi davčno breme naprtili na ramena revnega sloja.

VPRAŠANJE BREZDOMCEV

Pospešiti je treba obnovitvena dela, da se čimprej reši žalostno vprašanje brezdomcev in to z gradnjo ljudskih stanovanj v okrajih, ki niso preveč oddaljeni od mestnega središča. To delovanje mora imeti prednost pred vsakim drugim, da se napravi konec trpljenju tisočev in tisočev meščanov. Šole različnih stopenj, začenši z vrtci, predstavljajo nadaljnjo potrebo, ki zahteva prav tako nujno rešitev. Isto velja za ureditev omrežja cest, vodovoda, tramvaja, ki se mora izboljšati v najkrajšem času. Na ta način bo dala občina obenem svoj znaten doprinos k borbi proti brezposelnosti, ki kljub vsem zainteresiranim demantijem stalno narašča.

V malih občinah cone, kjer smo dosegli večino in kjer nosimo odgovornost za upravo, so naloge, ki sem jih nakazal, izvršene z vso skrbnostjo in se tako izboljšujejo življenjski pogoji delavca in kmeta. Javna dela se razvijajo v pospešenem ritmu in so mnogo pripomogla k izboljšanju krajev in življenskih pogojev. Civilna uprava se na široko usmerja k socialnemu delovanju. V Miljah je zavzelo tako delovanje že konkretne in hvalevredne oblike. Tudi v dveh manjših podeželskih občinah in sicer v Dolini in Zgoniku se je delovanje na polju občinskega skrbstva krepko pojačalo in zavzelo tiste oblike, ki so pač najprimernejše in najbolj odgovarjajoče potrebam delovnega ljudstva.

Edino kdor v resnici stremi za zaščito koristi delavcev, obrtnikov, kmetov, malih trgovcev, najde pač v občinskem upravljanju najširše možnosti mestne obnovitve. Prevzem javnih uslug v občinsko upravo in sicer z demokratičnimi presojanji ter z iskrenim sodelovanjem nameščencev, lahko prinest prebivalstvu izdatnih koristi in sicer s tem, da se javne usluge izboljšajo ter se obenem cene znižajo, kar bo v dobrobit potrošnikom. Občina pa bo imela pri tem vse možnosti, da izboljša svoje finančno stanje, kar je sicer predvideval že leta 1903. sam poslanec Giolitti, ko je predložil zakon za prevzem javnih uslug v občinsko upravo. Ta zakon so prve socialistične občinske uprave dejansko iztrgale v borbi proti kapitalističnim monopolom.

Diskusije v tržaškem občinskem svetu in debate, ki so sledile v tisku, so dokazale, kako oddaljena je sedanja večina od originalnih pojmov, ki označujejo demokratičnost prevzema javnih uslug v občinsko upravo. Pristranost nasprotnikov vztraja celo v zanikanju pravice soudeležbe manjšine v upravnem svetu podjetja in njene kontrole. Nobeden izmed argumetov, ki jih prinašajo vztrajni branilci svojega monopola, ne more opravičiti njihove brezmejne pristranosti. V bližnji občini Milje so vse stranke manjšine zastopane v raznih upravnih komisijah in to ne samo, da majšina lahko kontrolira, marveč tudi sodeluje za dobro upravljanje podjetij v interesu skupnosti.

To je politični problem vidne važnosti, kateremu je treba pridužiti še druge, da se lahko ponovno dokaže do kakšne meje sega takozvana demokracija strank vladajoče večine, ki stremijo za tem, da ohranijo pristranski monopol občinskega upravljanja. Istočasno pa stremijo za tem, da še bolj pogłabljajo prepad, ki loči del prebivalstva v bedastem prepričanju, da mora imeti protikomunistična akcija prednost pred vsakim drugim problemom. To pomeni dejansko nadaljevanje politike 18. aprila, ki je dala italijanskemu narodu toliko strupenih sadov in s katero se je vključila vlada na hlapčevski način v politiko Atlantskega pakta, za napadalno vojno proti deželi socializma in deželam ljudske demokracije.

ZA SPOŠTOVANJE SLOVENSKIH NARODNOSTNIH PRAVIC

V občinah se predpostavlja temeljno vprašanje spoštovanja narodnostnih pravic slovenskega prebivalstva, ki jih zanikajo in ogražajo argumenti iz fašističnega režima. Naloga naših skupin v občinskih svetih je, da energično uveljavijo spoštovanje teh temeljnih pravic, ki so sicer že itak priznane na podlagi statuta STO. Slednje pa ne najdejo pri vladajoči večini in ne pri vladnih organih nobenega razumevanja. Ti krogi osporavajo Slovencem tudi elementarno pravico izražanje v materinem jeziku v občinskem svetu.

Naši predstavniki so postavili v občinah zahtevo za pravico izražanja v materinem jesvoboščin, to je spoštovanja človečanskih pravic. Upostevajoč poslabšanje mednarodnega položaja, kot posledico naraščajočih groženi ameriškega imperializma, so naši predstavniki poudarili potrebo odločnejše obrambe miru. Posebno še z ozirom na položaj strateškega oporišča ki ga je odkazal našemu mestu napadalni imperializem. To gorečo zahtevo in težnjo po miru je treba in bo treba tudi v bodoče podpirati v občinah. Na njej mora tudi sloneti bodoča volivna kampanja, kjer je predvidena za našo Partijo težka borba. Naša Partija ima težko, a obenem častno nalogo obrambe miru in nedeljivosti našega mesta in Ozemlja ter obrambe življenja in blagostanja prebivalstva.

Dve leti občinskega upravljanja sta začrtali premočrtno akcijo, ki jo mora vršiti naša Partija v občinah cone v bodočih štirih letih. V teh dveh letih je dalo vztrajno in energično delovanje naše večine in manjšine znaten doprinos za novo občinsko življenje, ki se pa mora vedno odločneje usmerjati k tolmačenju in udejstritvi ljudskih zahtev. Politični in upravni problemi, ko so bili nakazani v zgoščeni obliki, pa predstavljajo vedno širšo in gotovo podlago za obnovo občine, kar bo lahko izvedeno edino le z močno demokratično uveljavitvijo na bodočih volitvah.

GIUSEPPE POGASSI

INTERESI ZDA IN ANGLIJE NA SREDNJEM VZHODU

Samo "Anglo-Iranian Oil Company" kontrolira 100.000 km² perzijskega ozemlja

Leta 1947 je imela ta družba 81 milijonov šterlingov čistega dobička
Perzijski vladi plačuje smešno nizke carine - Ta denar potrosi vlada za nabavo orožja - Veliko povpraševanje po nemških tehnikih na Srednjem Vzhodu

V.

Generalu Claytonu pa se obenem lahko gladko pripiše pojav «karakterističnih» osebnosti ki predstavljajo za arabski svet pravo novost in so postale neke vrste «čistokrvneži». Tako imamo n. pr. majorja Johna Glubba, ki že leto dni ni več angleški državljan, marveč je enostavno postal Glubb paša, stoodstotni državljan kraljevine Transjordanije kjer celo poveljuje dobršnemu delu vojske. Glubb paša je dejansko tista oseba, ki daje transjordanskemu kralju Abdullahu vsa navodila, povelja in ukaze. Kralj Abdullah se v resnici ravna popolnoma po njegovih besedah. Glubb paša je tudi poveljeval, seveda ne kot Anglež, marveč kot «čistokrven» transjordanski državljan, arabskim četam, ki so zasedle Palestino.

Na Srednjem Vzhodu se namreč agenti «ntelligence Servicea» pogostoma poslužujejo takih preobrazb in se kaj radi prelevijo v egiptovske, sirijske, jemenske ter po potrebi tudi v druge državljane. Danes je n. pr. v Jemenu minister ki nosi pristno arabsko ime, rojen pa je v Londonu, mati in oče sta seveda Angleža. Minister pa je postal Arabec, ker je pač to v korist angleškim petrolejskim monopolistom. Vse to je seveda «dopustno», toda najbolj sramoten pa je naslednji primer. V transjordanski vojski, ki se nahaja dejansko pod gospodstvom Velike Britanije, je v aktivni službi «Arabec» novega kova, ima svoje sluge, svojo plačo ter vojaški čin podpolkovnika. Obenem pa je tudi voditelj politične stranke «Fronte Transjordanije». Iz njegovih osebnih listin in potnega lista izhaja, da se imenuje Hassim Bey. Čudno pa je, da se je Trasjordanec Hassim Bey rodil v Nemčiji in ni dejansko nič drugega kot nacistični kapetan Mueller, bivški pripadnik generalnega štaba Rommelove Afrika Korps!

Mueller se je nastanil v Transjordaniji leta 1946 in sicer s številnimi drugimi nacističnimi oficirji in 2.000 bivšimi vojaki Wehrmachta. Vsi so postali več ali manj «Arabci» in se vojskujejo za Anglijo, kot se vojskuje za Francijo v Indokini 20.000 nacistov in esesovcev. Prvi in drugi v bistvu le nadaljujejo vojno, ki so jo zgubili pod Hitlerjevim poveljstvom.

Lahko rečemo, da je Srednji Vzhod dejansko preplavljen z Nemci. 40.000 bivših nemških ujetnikov je zaposlenih pri delih na Sueškem prekopu, kjer gradijo nove utrdbe in vojaške objekte. Nadalje se nahaja v Turčiji mnogo nemških strokovnjakov in tehnikov. Prav slednjim gre pobuda, da so vzpostavili trgovske odnose z nemško vlado v Bonnu. Posebno povpraševanje pa je za nemške tehnike za gradnjo cest, ki naj bi služile — kot trdijo — za razvoj trgovine, kar pa ne odgovarja resnici. Turčija potrosi n. pr. sl[illegible] vso «pomoč» ERP-a za gra[illegible] novih cest in «porast svoje[illegible] govine». Čudno je le, da se [illegible] dijo danes v Turčiji prav [illegible] slednje ceste: Alexandreta [illegible] zerum, Istanbul - Adana [illegible] Istanbul - Samsun. Vse tri [illegible] ste peljejo namreč do Čr[illegible] morja ali do sovjetske m[illegible] to je prav do tiste države, s [illegible] tero nočeti imeti Turčija [illegible] govskih stikov!

Tudi Perzija bi morala [illegible] svoje strani razviti močno [illegible] režje cest za «povečanje [illegible] vine in blaginje» in to na [illegible] lagi načrta, ki ga je pripra[illegible] ameriška komisija za se[illegible] letni plan. Tudi te ceste, [illegible] jih je zamislila ameriška [illegible] misija so bile — glej čudo [illegible] vse usmerjene do Azerbaj[illegible] na, Tabrisa in do sovjetske [illegible] je. Američani pa so istočasno zabičali perzijski vladi, na[illegible] sklepa nikakih trgovskih [illegible] godb s Sovjetsko zvezo.

Gradnja teh cest, ki bi [illegible] rale povezati ves Sre[illegible] Vzhod z večjimi avtocesta[illegible] je v rokah takozvane «m[illegible] Clapp», katera je seveda a[illegible] riškega izvora. Vse svoje [illegible] pa podreja slednja stratesk[illegible] in vojaškim zahtevam poli[illegible] ZDA za priprave vojne p[illegible] Sovjetski zvezi.

Ena izmed najbolj običa[illegible] stvari, ki se jih vidi v Per[illegible] so velikanski napisi v pe[illegible] skem jeziku: «Lastnina dr[illegible] Anglo-Iranian Oil Compa[illegible] Samo ta družba kontrolira [illegible] tisoč kvadratnih kilome[illegible] perzijskega ozemlja. Ta [illegible] kanska gospodarska teža, [illegible] predstavlja dejansko prav[illegible] državo v državi, pa se od[illegible] na vse javno življenje. Za[illegible] tega tej družbi tudi ni te[illegible] da s korupcijo in izsiljevan[illegible] manevrira vlade, kupuje [illegible] nistre in diktira zakone, k[illegible] pač v njeno korist.

Dejstvo je tudi, da so d[illegible] vni stroški večinoma kri[illegible] «carinami», ki jih «Anglo-[illegible] nian Oil Company» pla[illegible] perzijski vladi. Da bo pa v[illegible] jasno, moramo pripomniti, [illegible] plačuje ta družba perzijski [illegible] di smešno nizke vsote, d[illegible] ima pa pri petroleju ogro[illegible] dobičke. Tako je n. pr. zn[illegible] leta 1947 čisti dobiček dr[illegible] 81 milijonov šterlingov (pr[illegible] žno 150 milijard lir). Od [illegible] čistega dobička pa je pla[illegible] «carino» v skupnem zn[illegible] 7,130.149 šterlingov, kar o[illegible] varja 8,5 odst. čistega dobi[illegible]

Ta «carina» služi občajn[illegible] kritje dobršnega dela vla[illegible] stroškov, kar je tudi mo[illegible] Perzijska vlada namreč ne[illegible] si denarja za bolnice, izre[illegible] malo potrosi za šole, še m[illegible] za socialno skrbstvo ter po[illegible] noma nič za industrijske i[illegible] sticije ali gradnjo tovar[illegible] stavb. Z davki si vlada la[illegible] le malo pomaga, ker prete[illegible] večina prebivalstva ne p[illegible] duje ničesar, nad 3 milij[illegible] prebivalcev pa je skoro do[illegible] na beraški stopnji. Kljub t[illegible] pa izhaja, da je «carina», k[illegible] je plačala ta petrolejska d[illegible] ba, služila izključno za nab[illegible] orožja za perzijsko vojsko.

ANGEL FRANZ

(Se nadaljuje)

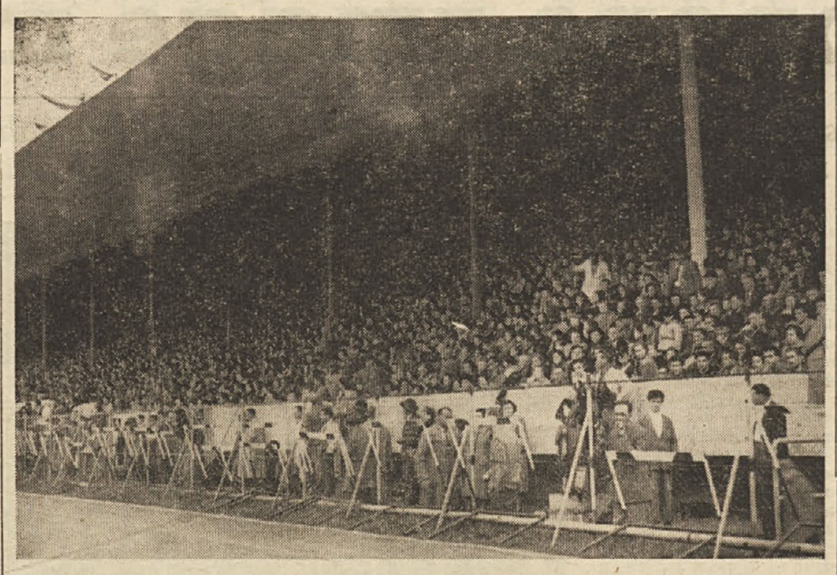

Nepregledne množice tržaških demokratov so napolnile stadion pri Sv. Soboti.

VZORČNI VELESEJEM V PRAGI BO PRIKAZAL velik gospodarski napredek LR Češkoslovaške

Na velesejmu, ki bo odprt od 20. maja do 5. junija, bodo razstavile številne države Evrope in drugih kontinentov - Posebna privlačnost bodo češki avtomobili «Tatra» in «Škoda» ter motocikli «Jawa» - Izredne olajšave pri izdaji vizumov - Tudi najmlajši obiskovalci bodo prišli na svoj račun v «Otroškem raju»

Kakor vsako leto, tako se tudi letos Češkoslovaška republika, najzahodnejša ter industrijsko najbolj razvita ljudska demokracija, pripravlja na važen dogodek. Od 20. maja do 5. junija bo namreč v Pragi, prelepi milijonski prestolnici Češkoslovaške, tradicionalni Praški vzorčni velesejm.

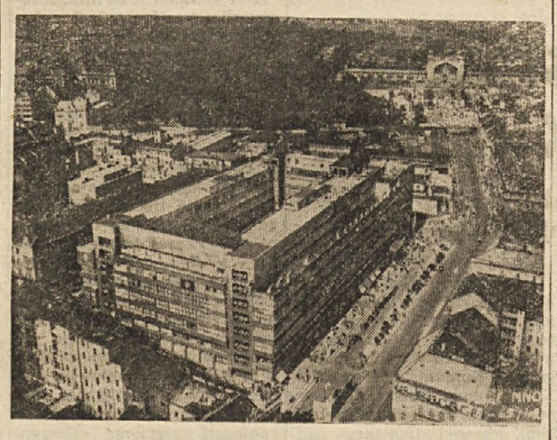

Pogled na zgradbo praškega velesejma.

Že več desetletij — izvzemši temne dobe nacistične okupacije — se na praških vzorčnih velesejmih šestajajo ne samo interesenti iz bližnjih držav in vse Evrope, temveč tudi iz daljnjih prekomorskih držav. Lani so na primer 51. vzorčni velesejem v Pragi obiskali kupci iz več kot 60 držav Vzhoda in Zahoda.

Značaj praškega velesejma se je po februarju 1948., ko je delovno ljudstvo prevzelo oblast v svoje roke, zelo spremenil in prav posebno še zadnji dve leti. V središču pozornosti so velike razstave prijateljskih ljudskih demokracij ni zlasti še Sovjetske zveze, čeprav so na velesejmu še naprej zastopane tudi tvrdke in interesenti iz zahodnih držav. Toda menjavajo se tudi obiskovalci velesejma. Vedno več delavcev, enem letu, to je 1950., je češkoslovaška industrijska proizvodnja narasla za 15,3 odstotke in proizvodnja težkih strojev za 27 odstotkov.

Površina velesejma bo letos ponovno razširjena. Na starem razstavnem prostoru, to je v največji velesejmski zgradbi na svetu, bodo vse češkoslovaške eksportne družbe razstavile proizvode domače industrije. Brez dvoma se bo sem obrnila vsa pozornost inozemskih obiskovalcev, kateri se že danes javljajo v velikem številu in to tako iz vzhodnih, kakor tudi iz zahodnih držav. Letošnja novost bo prikazovanje poteka proizvodnje, tako da bodo obiskovalci mogli videti stroje v polnem obratu.

V strojni palači bo nameščena razstava češkoslovaške težke industrije — jeklenih temeljev izgradnje socializma v Češkoslovaški. Prav tako bo zastopana razvita rudarska proizvodnja, katere mnoge panoge bodo v nekaj naslednjih letih večkrat povečale svojo prizvodnjo v primeri z dobo prve republike. Posebno razstavo bodo imele češkoslovaške topilnice, ki so po nacionalizaciji pokazale velikanski napredek in ki bodo po povečanem petletnem planu v dveh letih stopile na četrto mesto v Evropi in na šesto v vsem svetu. Posebno moramo poudariti veliko razstavo češkoslovaške strojne industrije, katera že danes izdeluje dvakrat toliko, kot je izdelovala pred vojno za časa kapitalistične republike. Samostojna bo dalje tudi razstava zelo razvite češkoslovaške avtomobilske industrije, ki bo — po poslednjih podatkih — v bližnji bodočnosti izdelovala štirikrat toliko avtomobilov, kakor jih je izdelala dobro znana češka kapitalistična industrija predvojne dobe. Češkoslovaška zavzema eno prvih mest na svetu v proizvodnji motociklov, katere izvaža po vsem svetu. Tudi ta industrija se bo mogla pokazati s svojimi novostmi; že danes lahko povemo, da bodo na velesejmu razstavljeni tudi novi dirkalni avtomobili posebne marke «Tatraplan» in «Škoda», kakor tudi novi 500-kubični motocikel «Jawa» OHC.

Letošnji velesejem bo združen z veliko poljedelsko razstavo, kjer bodo največja privlačnost moderni poljedelski stroji, s katerimi se naglo preskrbuje češkoslovaško poljedelstvo in ki bodo silovito pospešili mehanizacijo vseh del in povečali produktivnost češkoslovaškega poljedelstva.

Kot smo že rekli, bo praški velesejem velik dogodek ne samo za Češkoslovaško, temveč tudi daleko preko njenih meja. Zopet bodo zastopani proizvodi z Vzhoda in Zahoda. Že danes so zastopane vse ljudskodemokratične države, poleg njih pa cela vrsta zahodnih držav. Veliko razstavo bo imela Ljudska republika Kitajska, ki bo na prostoru 1500 kvadratnih metrov razstavila ne samo svoje proizvode in surovine, temveč bo prikazala v posebni razstavi vso osvobodilno borbo in napore gospodarske izgradnje kitajskega naroda.

Na praškem velesejmu bo za otroke odprt takozvani «Otroški raj» z 1,2 km dolgo železnico, z otroškim in lutkovnim gledališčem in mnogimi drugimi privlačnostmi za otroke.

Že danes se pripravljajo številni množični obiski velesejma, ki bo zaradi svoje ureditve, vsebine in bogastva zanimal vsakega opazovalca.

Češkoslovaška in njeno glavno mesto Praga sta pripravljena na sprejem tisočev in tisočev gostov ne samo iz države, temveč tudi iz inozemstva. Vrata velesejma so odprta tako podjetjem z Vzhoda, kakor tudi iz zahodnih dežel in Češkoslovaška bo rade volje omogočila prihod vsem interesentom. S tem Češkoslovaška ponovno dokazuje svojo željo in pripravljenost, da trguje z vsemi državami na svetu, seveda kot enakopravna z enakopravnimi ter brez vsakršnih političnih pogojev.

52. vzorčni velesejem v Pragi, ki bo povezan s proslavo šeste obletnice osvoboditve Češkoslovaške po sovjetski armadi, bo očarljiv prikaz velikanskih uspehov češkoslovaškega nacionaliziranega gospodarstva, katerih se vesele vsi napredni in miroljubni ljudje vsega sveta.

M. MOULIS
Pragopress

Sabotaže in stavke delavcev v Sloveniji

Zapuščanje dela - Razveljavljenja delovnih pogodb - Na stotine tisočev izgubljenih delovnih dni

Kot v vseh ostalih republikah, tako se tudi v Sloveniji delavski razred vedno odločneje in uspešneje bori proti titovskim proizvajalnim «načrtom», ki so izdelani ter usmerjeni na vojne priprave.

To borbo vodijo delavci na najrazličnejše načine. Zaradi izostankov z dela in stavk je tekstilna industrija Slovenije v zadnjih mesecih izgubila nič manj kot 19.000, medtem ko je kovinaska industrija izgubila 11.000 delovnih dni. V vsej industriji se število izgubljenih delovnih dni viša na stotisoče. V Novi Gorici, Tržiču in v nekaterih drugih industrijskih krajih znaša odstotek izostankov z dela tudi do 25 od sto. Celo sami titovci priznavajo, da so rudarji iz Trbovelj zaradi izostankov z dela izkopali nad 150.000 ton premoga manj. Ravno tako titovski tisk besno napada rudarje, češ da niso «discipliniran».

Zapuščanje dela je učinkovita oblika borbe jugoslovanskih delavcev proti titovskim vojnim pripravam. Samo v avgustu lanskega leta je na primer v Sloveniji znašalo število delavcev, ki so zapustili proizvodnjo nad 4.500. Delavci in delavke zapuščajo delo, kljub titovskem zastrahovanjem in terorju, kljub temu, da jim odvzemajo živilske nakaznice, in kljub zverinskim represalijam.

Delavci vedno odločneje uničujejo delovne pogodbe. V Celju so n. pr. delavci lansko leto razveljavili nad 1500 delovnih pogodb, t. j. več kot so jih v istem letu sklenili. Obenem pa se delavci borijo proti mobilizaciji v takoimenovana «prioritetna» podjetja. V Sloveniji ta podjetja, ki so posebno važna za vojne priprave, niso dobila lansko leto niti 30 od sto po planu določenega števila delavcev. Tudi v ostalih podjetjih kot n. pr. v kovinarski industriji «Franc Leskošek» ter v tovarni aluminija v Strnišču niso dobili nad 10 do 20 od sto po planu določenega števila delavcev.

Pod vodstvom komunistov-internacionalistov prehajajo danes jugoslovanski delavci na vedno bolj organizirano obliko borbe, kot so stavke, množično nastopanje proti dvigu delovnih norm, znižanju dnevnic, proti takoimenovani «štednji» za zaščito dela in socialnega skrbstva, proti kolonialnemu izkoriščanju itd.

Borba delavskega razreda v Sloveniji proti titovski vojnohujskaški agenturi imperialistov na Balkanu postaja vedno bolj organizirana in vedno odločnejša.

B. V.

Smrkavec, glej da bo prvič in zadnjič, da s svojimi «šalami» izdajaš naše vojne načrte.

Slovenske žene!

V prihodnji številki „Dela" izide ženska in pionirska priloga.

Poskrbite za čim širšo razprodajo!

Kako so izdajalski «teoretiki» na svojih tečajih vzgajali nove kadre

Za titofašiste se zgodovina KPJK začenja šele leta 1938

«Mi in nihče drugi kot mi», to je bilo geslo titofašistov na našem Ozemlju. V času titofašističnega vodstva so imeli voditelji posebno skrb, kako in na kakšen način bi ponaredili resnico ter postavili na čelo vse stare voditelje raznih nacionalističnih tendenc.

Veliki teoretik Boris Mrak je meseca februarja leta 1947. v partijski šoli postavil temelje zgodovini Komunistične partije Julijske krajine. Po njej naj bi bili na tem ozemlju voditelji proletariata vedno in samo Slovenci.

Za falzifikatorje se je zgodovina našega proletariata in komunističnega gibanja pričela šele leta 1938. in ga je po njihovem mnenju vodila KPJ, prav gotovo pod vodstvom današnjega «velikega» maršala Tita.

Z ozirom na to, da niso mogli mimo preveč svežih in občutenih dejstev, so postavili na čelo tovariša Pinka Tomažiča in ga pomešali z ostalimi, ki niso imeli nič skupnega s komunističnim gibanjem. Tak je na primer Zelen, ki je bil dobro znan v Jugoslaviji kot voditelj nacionalističnih emigrantov, ki so pobegnili iz Julijske krajine ter je stalno imel stike z «Inteligence Servicem» in z višjimi častniki jugoslovanske kraljeve armade. Titofašistični teoretik je v svoji lekciji takoj prišel na narodno osvobodilno borbo ter dokazal kako je K.P.J.K. mobilizirala ljudstvo v partizanske edinice s pomočjo jugoslovanskih voditeljev, ki so bili eden za drugim poslani na teren v Trst, kot na primer Cotar Albin, danes namestnik ministra Regenta v Ljubljani, ki je bil leta 1944. zajet od Nemcev ter nekaj časa pozneje izpuščen na svobodo, medtem to so ostali bili poslani v Nemčijo v koncentracijska taborišča; «vse to radi njegove velike vodilne sposobnosti in previdnosti». Partijski teoretik ni niti omenil, da je imel tovariš Tomažič vse vezi s K.P. Italije in samo po privatni liniji z jugoslovenskimi partijci, ki jih je spoznal pri političnem delovanju v času, ko je živel v izseljeništvu

Zakaj ni veliki teoretik novega marksizma-leninizma pričel z zgodovino Komunistične partije Julijske krajine od kongresa v Livornu dalje, ko je bila K.P. Julijske krajine sestavni del KPI ter poslala svoje predstavnike na ta kongres? Zakaj je veliki in znani teoretik izpustil vsa imena voditeljev K.P. iz Julijske krajine, ki jih je vedno bilo zadovoljivo število?

Ali ni bil morda Srebrnič Jože poslan v italijansko poslansko zbornico kot predstavnik komunistov in vseh delovnih ljudi Julijske krajine? Ali niso bili Frausin, Kolarič, Pisoni, Morgan, itd. voditelji K.P. Julijske krajine?

Vsi ti voditelji, priznani od delavskih množic Trsta in okolice, so pokazali pot tržaškemu proletariatu in podeželskim malim kmetom, stali so na čelu njihovih borb in so vsi darovali svoja življenja ne, da bi za to zahtevali najmanjše priznanje. Mogoče so pa titofašisti imeli prav, da niso nikoli imenovali njihovih imen ker so se čutili kot sokrivci fašistov in nacistov.

Po končanem zgodovinskem predavanju «velikega» Borisa Mraka je nekaj tovarišev poseglo v diskusijo, toda vse se je omejilo le na vojni čas partizanske mobilizacije. Na nekaj drugih vprašanj, ki so mu bila postavljena ni hotel «veliki» teoretik odgovoriti ter je dejal, da se bo vse posamezno diskutiralo. Na vprašanje zakaj ni postavil zgodovine [illegible] J.K. od vsega početka, od [illegible] 1921. je odgovoril, da to ni [illegible] važno. Na drugo vprašanje, [illegible] je izpustil vse stare voditelje [illegible] P. kot Srebrnača, Morgana, F[illegible] sino je dejal, da se je posl[illegible] najboljšega materiala kar g[illegible] bilo doslej mogoče dobiti po[illegible] renu v Julijski krajini.

Postavljeno mu je bilo [illegible] vprašanje, zakaj so vrinili [illegible] zgodovino tudi nacionalist[illegible] elemente, kot je bil Zelen, k[illegible] imel stike s častniki jugosl[illegible] ske kraljeve vojske. Odgovor [illegible] bil zelo kratek in jedrnat in [illegible] cer, da to ni res. Diskusija [illegible] trajala okrog 15 minut ker je [illegible] tečajnik vztrajal na stališču, [illegible] ima točne podatke o tej zadev[illegible] da lahko dokaže. Marksist[illegible] «teoretik» je zaključil to zad[illegible] na čisto priprost način: obl[illegible] je, da bo on sam privatno r[illegible] snil to zadevo tovarišu, ki se [illegible] strinjal z njegovim falzifikat[illegible] Dejal mu je, da ga bo poklic[illegible] upravo šole in da se bosta ta[illegible] sporazumela. Tečaj je trajal [illegible] več kot dva meseca, toda vpr[illegible] nje je ostalo vedno odprto. [illegible] resolucije Informacijskega u[illegible] nas je ločilo še več kot polde[illegible] leto toda vse zaman: odgovora [illegible] bilo

Danes bi ti gospodje prav [illegible] rovo lahko s ponosom odgovo[illegible] da so delali vse to, ker so [illegible] pač protisovjeti in «ne pro[illegible] munisti».

Več kot sto let je minilo od [illegible] sta Marks in Engels izdala [illegible] komunistični manifest svetov[illegible] mu proletariatu. Od tedaj se [illegible] pojavilo že več tisoč Mrak[illegible] «teoretikov» in vsi so bili p[illegible] noma poraženi; tako bodo [illegible] titofašisti na Tržaškem ozem[illegible] in v Jugoslaviji.

A.

Velika in nepremagljiva sila delovnega ljudstva je proslavila 1. maj z borbo za mir, delo in STO

Nepregledne množice delavcev so proslavile svoj praznik.

Živel Prvi maj praznik delovnega ljudstva, ki je dokazalo, da si želi miru in dela ter bratskega sožitja med vsemi narodi!

Prvomajska povorka po glavnih ulicah mesta.

Pionirski nastop na stadionu pri Sv. Soboti.

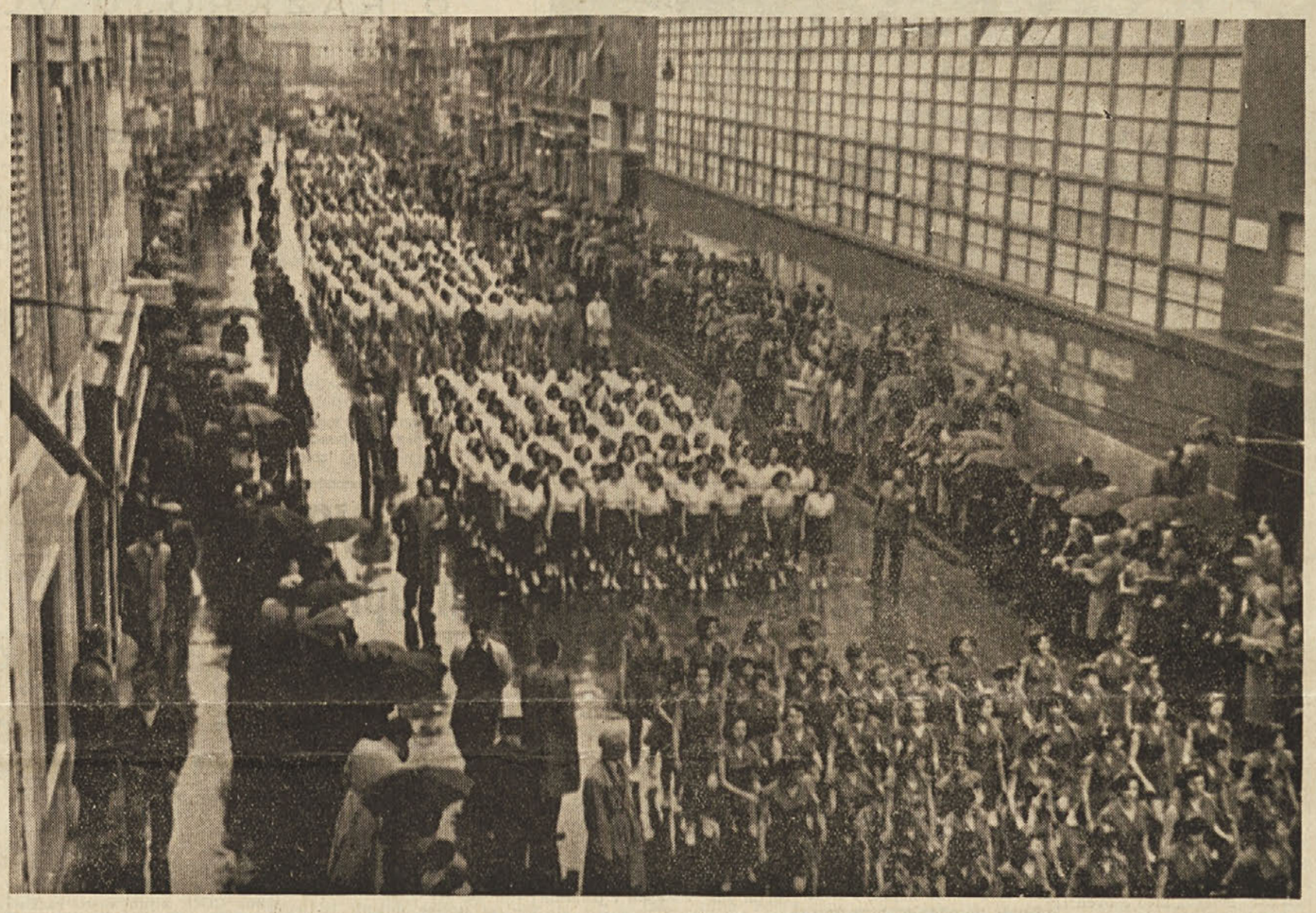

Kot v vsem svetu, tako je bila tudi pri nas veličastna proslava Prvega maja.

Slovenske narodne noše med povorko

Povorka v mestu.

←

Telovadci v povorki.

→

Demokratičen tisk v povorki.

↓

(zgoraj) Naši pionirčki so se prav lepo izkazali

Po končanem telovadnem nastopu na stadionu.

↓

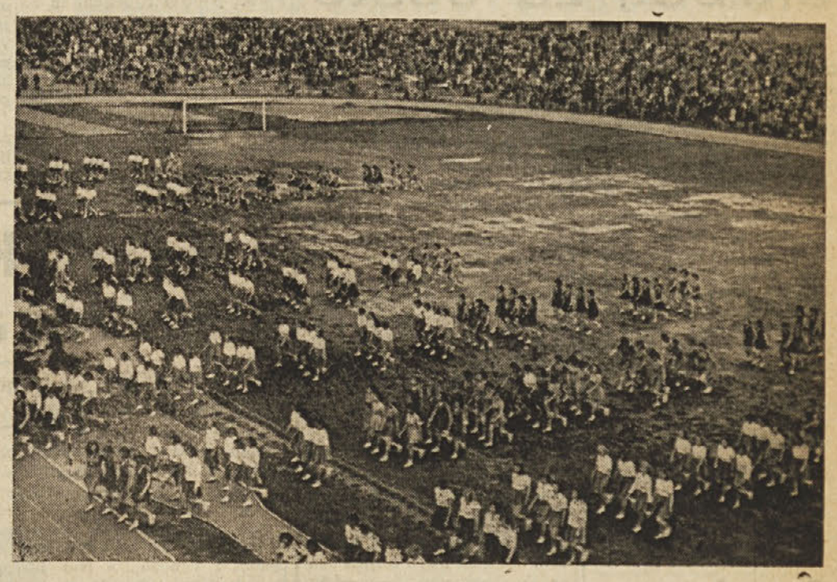

(spodaj) Trg Perugino ni mogel sprejeti ogromne množice ljudi

Slike je pripravil foto **EDI**

V GORIŠKI DELO POKRAJINI

UREDNIŠTVO IN UPRAVA GORIŠKE IZDAJE «DELA» GORICA, ULICA XXIV. MAGGIO ŠTEV. 18, PRVO NADSTROPJE, TELEFONSKA ŠTEV. 666.

VELIČASTNA PROSLAVA PRVEGA MAJA V TRŽIČU

Slovenski in italijanski delavci so združeni manifestirali za delo in mir

Že v prvih jutranjih urah je bilo po tržiških ulicah dokaj živahno. Od vseh krajev so se pomikale množice delavcev proti središču mesta. Vsepovsod je vladalo pravo navdušenje in razpoloženje, dasi je neprestano deževalo. Nič čuda! Delavci so namreč letos po daljšem presledku ponovno praznovali svoj praznik v kraju, kjer delajo, v glavnem delavskem središču pokrajine, v Tržiču. Zato so bili manifestacije tem bolj veseli!

Poteklo je že nekaj let odkar ni bilo slične manifestacije delavcev v Tržiču. Pred nekaj leti so namreč titovci s svojo goljufivo politiko zvabili tisoče tržiških delavcev v Jugoslavijo ter tako dali možnost italijanskim fašistom, da so iz nekoč proletarskega Tržiča napravili leglo svoje drhali, ki je onemogočala celo svobodne manifestacije onim zavednim delavcem, ki so ostali na svojih mestih. In od takrat dalje tudi ni bilo slišati v Tržiču slovenske besede.

Letošnji 1. maj pa predstavlja ponovni mejnik med dvema dobama. Po tržiških ulicah so se ponovno razvrstile v slavnostni pohod tisočere množice delavcev, Slovencev in Italijanov. V sprevodih so ponovno zaplapolale rdeče zastave, oglasile so se ponovno delavske, borbene in partizanske himne; še več na mestnem trgu se je raz tribune ponovno oglasila lepa slovenska beseda, ki je ponovno potrdila vsej javnosti, da med delavci, med Slovenci in Italijani goriške pokrajine vlada bratska sloga, kljub močnemu prizadevanju bodisi slovenskih, kakor tudi italijanskih nacional-šovinistov in fašistov, ki bi jo radi zatrli.

Nedvomno so se poleg italijanskih pobesnelih fašistov bali letošnjega prvega maja tudi Scelbovi policaji, kvesturini in drugi predstavniki vladnih oblasti. To so potrdili med drugim tudi s tem, da so preprenesti takih omejitev. Zaman povedali množicam delavcev, pohod preko glavnega mestnega trga in da so postavili ob njem močan kordon policajev.

Toda množice slovenskih in italijanskih delavcev in predvsem domačinov niso mogle je bil živ kordon policajev. Strnjena povorka ga je pretrgala ter nato mirno nadaljevala svojo pot preko trga na mesto, ki je bilo določeno za veliko zborovanje.

Tu pa tam so, močno zastraženi od policije, posamezni fašistični provokatorji poskušali uprizarjati nerede. Seveda se niso preveč razvnemali pred tako številno množico manifestantov. V kolikor pa so izzivali, so to delali pod «blagohotno» zaščito policije. Vendar pa niso imeli uspeha v svojem «čednem in plačanem poslu», kajti množica manifestantov jih je spravila na sramotno desko ter jih označila kot izmečke človeške družbe, v službi vodstva ladjedelnic.

Veliko zborovanje je bilo na trgu Carducci, ki je bil kljub velikemu nalivu premajhen za številno množico Zborovanje je otvoril tov. Trippi, tajnik pokrajinske CGIL za Goriško, v slovenščini je govorila tov. Rijavec, ki je podčrtala zlasti dejstvo, kako so si gotovi krogi prizadevali, da bi razbili enotnost med delavci, med Slovenci in Italijani na Goriškem, toda zaman. Kljub vsemu prizadevanju praznujejo Slovenci skupaj z Italijani svoj skupni veliki dan v Tržiču. Govornica se je nadalje spomnila v svojih bseedah nesrečnih jugoslovanskih delavcev, ki ječijo pod titofašističnim jarmom. Spomnila se je tudi tržiških delavcev, ki so bili po goljufivi titovski politiki zapeljani in so zapustili svoje domove zato, da bi v Jugoslaviji pomagali graditi socialistično družbo, toda za plačilo so jih titofašistični rablji pometali v ječe, kjer žal premnogi še vedno čakajo rešitve. Nadalje je obsodila Eisenhowerjev obisk v Italiji ter dejala: «Tudi mi Slovenci se pridružujemo Italijanom, ki zahtevajo naj tujci zapuste našo domovino, tudi mi zahtevamo naj se gospod Ike vrne v Ameriko, a še več, zahtevamo naj tudi Jugoslavijo pustijo v miru razni Ikeji» ter naj se italijanskemu in jugoslovanskim narodom vrne svoboda, neodvisnost in mir.

Kot glavni govornik je nastopil na zborovanju senator tov. Severino Bolognesi. V svojem izčrpnem govoru se je dotaknil vseh perečih vprašanj, ki živo zanimajo slehernega demokrata, slehernega delavca. Poudaril je, da delavci vse Italije zahtevajo tako vlado, ki se ne bo vdinjala tujemu, ameriškemu imperializmu, ki ne bo prodajala svojega naroda kot topovsko hrano za interese ameriških trustov, temveč se bo borila za dosego blagostanja in miru, ki je predpogoj blagostanja. Pozival je vse delavce k enotnosti. Pozival je k enotnosti Slovence in Italijane na Goriškem, zavedajoč se, da je enotnost predpogoj vsake zmage, bodisi na eni, ali na drugi strani.

Govorile so še predstavnice demokratičnih žena ter predstavnik krščanskega gibanja za mir, ki je zlasti pozval delavce k enotnosti, proti vsakemu frakcionaštvu, ne glede na osebno politično ali versko prepričanje.

Nedvomno bo ostal letošnji 1. maj v trajnem spominu vsem delavcem goriške pokrajine. Prav tako bo lahko ostal v spominu domišljavim in sanjavim fašistom, ki so osramočeni zapustili tržiške ulice, videč, da je kljub vsemu prav v kraju, ki so si ga že lastili, močna in zdrava sila proletariata, ki odločno in neustrašeno stopa v novo obdobje boreč se za mir, kruh in svobodo.

Pogled na množico, ki se je kljub neprestanemu nalivu dežja udeležila prvomajske proslave v Tržiču.

Na čelu povorke so korakali predstavniki CGIL ter sen. tov. Fedeli in Bolognesi.

Slovenci in Italijani goriške pokrajine!

Slovenci in Italijani goriške pokrajine!

Dne 10. junija boste klicani na volišča za izvolitev provincialnega sveta in občinskih svetov Krmina, Koprive, Steverjana, Sovodenj, Doberdoba in Zagraja. S tem glasovanjem boste izvolili može tistih političnih struj in skupin, ki bodo morale zajamčiti vaše osnovne pravice demokratičnih državljanov, ljudsko blaginjo, svobodo, mir.

Ob tej priliki vas Komunistična partija Italije in Italijanska socialistična stranka vabita, da premislite o resnosti sedanjega položaja. Politika stranke, ki je sedaj na vladi, je zapeljala Italijo v težke vojne obveznosti z ameriškimi imperialisti in s Titovo fašistično kliko v protisovjetskem bloku. Ni še rešila nobenega izmed osnovnih problemov italijanske države. S stroški za oborožitev je nadalje poslabšala že itak težko ekonomsko stanje, proti načelom republiške ustave je kršila demokratične svoboščine in narodne pravice slovenskega prebivalstva.

Volivci!

S tem glasovanjem vas De Gasperi vprašuje, če se strinjate z njegovo politiko, če ste pripravljeni staviti naše vojake na razpolago tujim generalom, plačevati nove davke za izdelovanje orožja, sprejemati nasilne protidemokratične ukaze.

S tem glasovanjem lahko izrazite svojo voljo do mirnega življenja; s svojim glasovanjem lahko zahtevate preokret sedanje politike, da preprečite ponovno katastrofo. Zato ne pustite, da vas prepriča nasilna in sektaška propaganda, temveč razsodite sami, mirno ni vedro, kdo bo resnično branil vaše koristi.

PROVINCIALNI FEDERACIJI:
KOMUNISTICNE PARTIJE ITALIJE IN ITALIJANSKE SOCIALISTICNE STRANKE

O RAZKROJU VLADNIH STRANK

KPI JE SILA OD KATERE je odvisna sedanjost in bodočnost Italije

V svojem govoru v Trentu je De Gasperi uporabil žaltavo propagandno geslo, ki si ga je izposodil pri Američanih, in sicer o «izgubi vpliva KPI na italijanske množice». Na te puhlice je tov. Togliatti odgovoril že na nacionalnem kongresu Partije s sledečimi besedami: «Naša številčna moč je še mnogo večja, kot je bila kdaj koli prej, ogromnejše so naše politične sile, večji kot prej je naš ugled in vpliv, s katerim se predstavljamo na državno pozornico. Naj iznajde živinska neumnost antikomunistov in naj verjamejo tepci kar koli hočejo. Stvarnost pa je takšna. Kot v preteklosti, tako smo in se čutimo tudi danes v središču položaja v državi, sila, od katere usmeritve je odvisna sedanjost in bodočnost Italije».

Obenem z močjo in z vplivom KPI so se povečali tudi število vpisanih članov, organizacijski ustroj, tesno sodelovanje s PSI ter trdnost akcijskega pakta obeh marksističnih partij italijanskega delavskega razreda. Ti dve sta dali največji doprinos v borbi za osvoboditev države k porazu monarhije, k nastanku republike in k oblikovanju ustave, ki predstavlja napredno pridobitev italijanskega naroda.

Ofenziva proti delavskemu razredu se zaostruje v istem tempu, kot se klerikalna stranka, ki je izraz najbolj reakcionarnega dela italijanskega kapitalizma, podaja po poti vojne. Proti tej ofenzivi, ki je v Italiji še prav posebno divja, postavlja delavski razred nasproti jačenje svoje enotnosti. Zavest o nujnosti tega prodira vedno globje in v vedno širše sloje delovnega ljudstva vseh struj in barv, bodisi ročnih, bodisi umskih delavcev. V dokaz temu naj bo dejstvo, da ima CGIL kljub vsem razkolom 5 milijonov članov, od katerih jih je komaj 2 milijona vpisanih v KPI in v PSI. To dokazuje zaupanje delavstva v ono sindikalno organizacijo, kateri je jedro njene politike enotnost vseh delovnih ljudi in ki se je borila v tem pravcu. Ritem vpisovanj v letošnjem je nad 20.000 odborov miru, ki niso bili ustvarjeni birokratično od zgoraj, temveč ki so zrasli v resnici iz ljudstva in ki razvijajo organizirano delo, uporabljajoč najrazličnejše nove oblike propagande, prepričevanja, dvogovorov, razpravljanja. Gesla katoliške propagande, ki so še leto prej predstavljala često odločilno oviro širjenju gibanja, so se izkazala za vedno manj učinkovita. Pristanek milijonov katoličanov predstavlja eno najznačilnejših dejstev sedanje politične situacije. Celo sami vodilni krogi katoliške hierarhije so se pokazali zelo kolebajoče in pred kratkim sta bila neki članek v «Osservatore Romano» in izjava kardinala Schusterja med obiskom sovjetskega paviljona na milanskem velesejmu ostro kritizirana od najreakcionarnejših italijanskih časopisov. V nad en milijon izvodih je bil natiskan govor genovskega duhovnika don Gaggera v Varšavi na svetovnem kongresu miru. Vedno bolj na široko se razpredajo dvogovori med partizani miru in osebnostmi kakatoliških vrst.

Sedmi kongres KPI je odobril Togliattijev predlog za vlado miru, ki naj drži Italijo izven vsake pustolovščine, ki bi pomenila katastrofo.

In poziv KPI prav gotovo ni naslovljen na Degasperijevo vlado, temveč na ves italijanski narod z njegovimi različnimi socialnimi sloji od delavcev do kmetov, uradnikov in malih rodijetnikov; kajti vsi so zainteresirani, da ohranijo mir, da se uprejo vojni, ki jo čutijo vsi v zvišanju cen, v pomanjkanju surovin in v priželi zaradi demokrščanske politike.

Kaj je bila pravzaprav politična akcija De Gasperija v mednarodnem področju, če ne neprestano sprejemanje b kot na pr. v vprašanju kolo in drugod? Mirno moremo ugotoviti, da je Degasperijeva vla najbolj hlapčevska od vseh «a lantskih». A kljub temu obč jejo z njo z večjim prezir ne samo angloameriški držav ki, temveč celo funkcionar Marshallovega plana. Kaj dajo Američani vedno prav tu, ki je eden najbolj zagri nih sovražnikov Italije? In k se ni titovski žurnal «Primo ski» že povzpel do nesram sti, da hoče zasesti in «brani Padovo nižino?

Prav tako vodi tudi notran politika De Gasperija v ko kurz. Že itak oslabljeno it lijansko gospodarstvo uniču z blaznimi stroški za obor žitev. Kajpak mora te stroš kot vedno plačati množica d lavcev in malih podjetnik dočim veliki podjetniki že p jemajo bajne dobičke iz sed nje situacije. Davčni vijak staja vedno neznosnejši, bre poselnost narašča, medtem se poslabšujejo prilike prete večini italijanskega naro Industrije, ki so ponos dela nosti in spretnosti italijanske delovnega ljudstva, demon rajo da ne bi delale konkur ce ameriškim monopolisto Dočim najdejo vedno nove milijone za neprestano večanje itak velikanskega policijske aparata, ne najdejo potreb sredstev za Južno Italijo, Padovo delto, za regulacijo r ki ob vsakem naraščanju dro nasipe ter povzročajo

KAJ PRIČAKUJEJO NAŠI VOLIVCI od novoizvoljenih občinskih uprav

Živahnost diskusij, ki se vršijo po vseh vaseh v zvezi z bodočimi upravnimi volitvami, dokazuje, da se naše ljudstvo živo zanima za ta problem in ga smatra kot svoje življenjsko važno vprašanje.

Drugače pa tudi ne more biti če upoštevamo težke pogoje, v katerih živimo in vse potrebe, ki čakajo rešitve.

Kaj želimo doseči z upravnimi volitvami mi Slovenci? V prvi vrsti korak naprej v borbi za naše narodne pravice, ki so sicer legalno priznane, a nam jih praktično odrekajo: zahtevamo da uvedejo naše občine v vsem svojem poslovanju dvojezičnost. Tudi občinski tajniki morajo biti osebe, ki poznajo oba jezika, da ne bi bilo naše ljudstvo kot nekdaj primorano «parlare soltanto italiano». Vemo, da ta borba ne bo lahka. Zato morajo biti na občini ljudje, ki se bodo skupno s prebivalstvom znali vztrajno boriti proti prefektu, predstavniku vlade, ki ima nalogo preprečiti spoštovanje republiške ustave.

Mnogo je še drugih nujnih problemov. Vprašanje razsvetljave je na splošno pereče v mnogih vaseh, ki so popolnoma brez luči, čeprav gre električna napeljava le par sto metrov od njih. Vprašanje cest je tako v Sčednem, Vrhu, Sovodnjah ali v Doberdobu obupno. Zato mora biti prva naloga občinske uprave, da nakaže potrebna sredstva za ureditev cest, ki so sedaj prava muka za vse prebivalce. Nadalje je vprašanje vode v Steverjanu, Vrhu in pri raznih skupinah hiš ki so nekoliko oddaljene od večjih vasi. Posebno v poletnih časih morajo prizadeti prebivalci hoditi dolgo pot, da si lahko preskrbijo potrebno vodo. V vseh naših občinah primanjkuje otroških vrtcev, stanovanj in je nerešenih še mnogo manjših stvari, ki bi se lahko uredile, če bi merodajne oblasti pokazale več dobre volje.

Prepričani smo pa, da samo možje, ki so ostali zvesti najboljšim tradicijam našega naroda, ki zaupajo v borbo narodov za osvoboditev, bodo znali uspešno braniti narod in se boriti za dosego onega, kar ljudstvu pripada. V Italiji se bije velika bitka za avtonomijo občin proti demokršanskem vmešavanju, proti diktaturi De Gasperijevega režima; bitka za demokratične svoboščine zajamčene v ustavi. Samo če se bomo naslonili na te sile, če se bomo skupno z njimi borili, bo tudi naša borba uspešna.

Ravno zato pozivamo naše volivce, naj volijo za one liste, ki so ostale zveste idealom osvobodilne borbe; kajti one nam jamčijo, da bodo dosledno branile naše pravice.

Kdor bo užival zaupanje volivcev ne bo mogel pozabiti, da je na stotine mladih življenj padlo za svobodo, za mir in ko bo imel v svojih rokah usodo občine, bo znal presoditi, kdo pripravlja danes novo gorje našemu ljudstvu. Stanje je težko in nad našim ljudstvom se zbirajo črni oblaki, ki jih nosijo ameriški vojni hujskači. Vsak mož in žena, posebno pa oni, ki bodo pozvani, da prevzamejo v svoje roke skrb za občine, bodo morali dati aktivni doprinos, da se ohrani življenje naših otrok.

V tem duhu bo najbolj napredni in zavedni del našega ljudstva šel na volišče, v tem duhu bo dal svoj glas ljudem, ki ga bodo branili pred sovražniki in ga vodili po poti novih demokratičnih pridobitev.

Občina je dolžna skrbeti za ceste

Glasilo goriške federacije KPI «Ora dei lavoratori» je v petek 27. aprila objavilo odprto pisno prebivalcev Selca, naslovljeno na občinsko upravo v Ronkih. V pismu se zahteva, naj občina vzame v pretres vprašanje cest v Ronkih, ki so zaradi deževja in obilnega prometa, posebno pa zaradi brezbrižnosti občinske uprave postale popolnoma neuporabne. Že desetletja se skoro ničesar ni storilo za vzdrževanje teh občinskih cest, zato so se popolnoma uničile; v obcestnih jarkih se voda ne odteka, temveč gnije na mestu in ko dežuje, so ceste neprehodne ter preplavljene z lužami.

V zaključku pozivajo prebivalci, ki se kot davkoplačevalci zavedajo svojih dolžnosti a tudi svojih pravic, naj občinska uprava ukrene vse potrebno, da se te ceste nemudoma popravijo in uredijo.

Tov. Gorjup oproščen

TRŽIČ — Prejšnji teden se je vršil proces proti tov. Josipu Gorjupu in dvema drugima partizanoma, ki so bili po krivem obtoženi da so sežgali vence na spomeniku dveh padlih v bližini Vermeljana. Gotovo se vsi še spominjajo tega dogodka, ki ga je vse javno mnenje obsodilo in ki se je prelevil v podlo protikomunistično špekulacijo. Na procesu je bila dokazana nedolžnost obtoženih tovarišev in so bili vsled tega popolnoma oproščeni.

Majske veselice

Udeležite se majskih veselic, ki bodo jutri popoldne v

Selcu, Gradiški in **Krminu**

TITOVSKA VOJSKA V CONI B povzroča kmetom veliko škodo

VUJA niti ne odgovori kmetom, ki zahtevajo odškodnino - Na Škofijah slačijo ljudi do nagega - Delavci, ki delajo v Trstu morajo plačati 20.000 lir za žigosanje osebne izkaznice

Enote Titove vojske imajo v zadnjem času dokaj razgibane manevre. Nedvomno je-le pripisati «pripravam na obrambo zahoda, ali vsaj Severne Italije pred morebitnim napadom z Vzhoda.» Naj bo že kakor koli, dejstvo je, da je omenjena vojska zlasti v zadnjih štirinajstih dneh povzročila ogromno škode na poljih, travnikih in po vinogradih, zlasti v okolici Kopra. Tamkajšnji kmetje, ki so kot je znano obdavčeni v taki meri, da sploh ne morejo misliti na svoj skromni obstoj, so se zaradi velike škode obrnili na VUJA v Kopru zaradi odškodnine. Ta pa jim doslej še ni dala nobenega odgovora.

Mnogo več pažnje kot prizadetim kmetom posveča ista VUJA istrskim delavcem, ki so zaposleni v coni A. Kot je znano so v marcu in aprilu vsem prebivalcem cone B žigosali osebne izkaznice. Ob žigosanju je bilo treba plačati določeno vsoto. Delavci, ki so zaposleni v coni A so morali naenkrat izplačati 20.000 lir. Kdor ni plačal takoj omenjene vsote, ni dobil žigosane osebne izkaznice in zato nima več možnosti, da bi se prosto kretal ali pa da bi šel preko demarkacijske črte.

Ob žigosanju je Udba posvetila mnogo pažnje zlasti osebam, ki imajo svojce v Trstu. Na razne načine je skušala doseči, da bi jim izkaznic ne žigosali. Ni pa bila tako natančna pri žigosanju izkaznic, ki so bile na nezakonit način izstavljene osebam, ki niso iz cone B in ki tamkaj ne bivajo, pač pa pogosto hodijo preko meje.

Med številna dejanja, ki so v zvezi z žigosanjem osebnih izkaznic, ki pa jih na tem mestu ne moremo podrobneje navajati spada tudi odpust z dela dveh mladink iz Kort pri Ižoli. Dve drugi mladinki iz iste vasi sta zaprosili za žigosanje potem, ko je potekel določeni rok. Iz krajevnega takoimenovanega Odbora so ju poslali v Koper, kjer so ju po znani udbovski metodi «vprašali», zakaj sta se spomnili tako pozno. Mladinki sta brez obotavljanja odgovorili, da sta bili v Trstu. In samo zaradi tega sta bili obe poslani za 15 dni na prisilno delo.

Omembe vredno je dejstvo, da s svojevoljnimi in diskriminacijskimi dejanji kot je n. pr. samovoljno žigosanje osebnih izkaznic in izterjevanje gori omenjene vsote VUJA ali njej podrejeni organi kršijo mirovno pogodbo!

Zaradi nevzdržnih razmer vedno več domačega prebivalstva, predvsem italijanske narodnosti zapušča cono B. Zato so ostale cele vasi zlasti v Bujsceni napol prazne. To priliko izkoriščajo titovska rasistična oblastva ter na prazne domove naseljujejo ljudi iz daljnje Hrvatske ter s tem vnašajo med prebivalce obeh narodnosti novo mržnjo.

Že v prejšnjih številkah «Dela» smo poročali o uvajanju obveznih predvojaških vaj ter znanih «manevrih», na katere prisilno priganjajo vse moške do 50 leta. V zadnjem času pa se pričeli goniti na prisilne instrukcije celo bodoče instruktorje. Tako je Franc Bertok iz Šmarij, ki je zaposlen v neki mehanični delavnici v Kopru moral pustiti delo ter iti na inštrukcije v Portorož, kjer se bo izuril za «inštruktorja predvojaških vaj».

Vse to pa še ni dovolj. Kampanja, ki jo vodijo titovski kolovodje za militarizacijo istrskega prebivalstva ne pozna meja. Za to se poslužujejo tudi velikih «partizanskih pohodov», «taborov» in «zborovanj borcev». 15. aprila je bila ena izmed takih prireditev v Bertokih. Z grožnjami so kolovodje prisilili številne bivše partizane, da so se odzvali in udeležili prireditve. V izsiljevanju se je zlasti odlikoval kolovodja Novel, ki rogovili po Kopru zlasti kot «sindikalist». Dejstvo je pa, da so se na omenjeni prireditvi «borcev» pokazali kot «voditelji», «komandanti» ali bog si ga vedi kaj, zlasti bivši fašisti, katerih so se pravi partizani za časa borbe zelo previdno izogibali.

Na prireditvi so govorili vidnejši kolovodje in sicer: Beltram, Medica in Gorjan. V svojih govorih so izrabili vsako priliko za to, da so blatili Sovjetsko zvezo, medtem ko so imeli polna usta hvalnic za Trumanovo Ameriko. Ko so pa govore «odbrenkali», so se seveda koj odpeljali v luksuznih avtomobilih proti svojim «rezidencam», medtem ko so mogli s silo prignani partizani pešačiti na svoje domove.

Titovski obmejni stražniki pri Škofijah delajo posebno zadnje dni potnikom iz cone B, ki potujejo v cono A vedno večje ovire. Nekoč so se «zadovoljevali» s tem, da so osebe pretipali po vsem telesu, danes pa jih celo slačijo, nekatere celo do nagega.

Pretekli teden so med drugimi na tako nesramen način do nagega slekli tudi neko Pino Valenčič in Lidijo Zidarič.

Kot kaže spadajo med «predmete široke potrošnje» v zadnjem času tudi cvetice, ki jih sploh ne pustijo še nadalje nositi v Trst. Uboge reve titovske! Kaj vse se bodo še izmislile. Mar mislijo, da bodo na ta način «gospodarsko» dvignile cono, v kateri «gospodarijo»?

letu pa dopušča predvidevanja, da bo še prekoračeno število 5 milijonov članov. Dočim smo priča številčnemu in organizativnemu napredovanju CGIL, pa vidimo, da imajo razkolniške organizacije vedno manjše in negotovejše število pristašev. Lahko torej trdimo, da je CGIL odločilen faktor sindikalnega položaja v Italiji.

Toda osnovno vprašanje, ki odloča o vseh drugih, je vprašanje miru. In na tem področju je italijansko demokratično gibanje doseglo v resnici znatne uspehe. V dobi nekaj mesecev so partizani miru uspeli nabrati 17 milijonov podpisov za stockholmski poziv. Vojna v Koreji, dvig cen, zastoj industrijske delavnosti, povečanje brezposelnosti, beda kmetov in male buržoazije, znaki grozeče krize na gospodarském področju, utesnjevanje demokratičnih svoboščin ter odkrit in izrecen prezir ustave so ustvarili v vsej državi stanje negotovosti in vznemirjenosti, ki je dobilo svojega pogumnega in odločnega izraza v kampanji proti atomski bombi. V Italiji čenjajoči se inflaciji. Gre torej za politiko široke nacionalne enotnosti, za katero se borita stranki delavskega razreda in okrog katere se zgrinjajo vedno širši sloji italijanskega naroda. Se več. Ta politika miru, narodnega dostojanstva in neodvisnosti ter vedno ostrejša protislovja notranje in zunanje politike Krščanske demokracije so povzročili, da je razkroj v strankah vladne večine postal že tako viden, da ga ni mogoče več prikivati z nikakršno demagogijo. Bliskovito razkosanje Republikanske stranke, razkoli in «zedinjenja» socialdemokratov so elementi tega pojava. V vrstah same Krščanske demokracije so protislovja in nasprotja tako silovita, da se na bučen način pokažejo tudi v parlamentu, v izjavah poslancev in celo pri glasovanju, kot se je to zgodilo ob predložitvi izrednih zakonov na gospodarskem področju. In ta «upor» demokrščanskih poslacev ni samo osebna muha, temveč rezultat nezadovoljstva, neugodja in skrbi, ki se širi po vsej delikansko škodo. Dočim so odbrili poleg rednega proračuna še nadalnjih 250 milijard za oborožitev, ki ima prav Titovo napadalne cilje, ne najdejo nikdar denarja, da bi dostojne plače in pokojnine radnikom, profesorjem, učiteljem in upokojencem. Podkupljivost, škandali in korupcija se širijo i po centralnih i perifernih upravah.

To svojo blazno politiko hoče DC nadaljevati in jo poostriti. Da je to res, najbolje dokazuje vsebina in to ki ga dajejo demokristjani sedanji volilni borbi. Toda sla in formula 18. aprila že mrtvi, kar je potrdila sa DC s tem, da se je mora zateči k sleparskemu in pro demokratičnemu volilnemu konu, s katerim skuša obdrža dosedanje svoje položaje, ki je dosegla s prevaro, slepari z verskim terorjem in z sramnim posegom tujega imp rializma.

Prepričani smo, da je tr izkušnja 18. aprila odprla mnogim ljudem in da se po vara ne bo ponovila.

«Hočemo mir, delo in svobodo», to je iskrena želja vseh delavcev in zato so manifestirali 1. maja.

Sen. tov. Bolognesi na govorniškem odru.

Mogočen Prvi maj v Trstu, Nabrežini, Miljah in Križu

Velike množice delovnega ljudstva okrog svojih zastav miru in dela

Mogočen mimohod predstavnikov vseh športnih panog - Navdušeno pozdravljeni pionirji miru - Velike množice delovnih ljudi so tudi na podeželju proslavile 1. maj - Počastitev padlih borcev in talcev iz NOB v Križu - Veliko zborovanje v Miljah

(Nadaljevanje s 1. strani)

lahkoatletov, telovadcev, gometašev pa do turistov, otociklistov, smučarjev in dr. vseh naših športnih organi-cij. Posebno prisrčno je ve-anska množica pozdravila onirje miru, ki so vračali zdrave s stotinami zastavic znih barv.

Po pozdravu tov. Teinerja v enu PSI je spregovoril tov. ižina, ki je poslal v imenu P in vseh tržaških demokra-v borbene pozdrave vsem na-dom, ki se danes bore za vso-svobodo, med njimi zlasti še ašim slovenskim bratom in talim Jugoslovanom pod Ti-vo tiranijo. Pozval je na bor-proti sovražnikom ljudstva, skušajo razbiti enotnost de-vnega ljudstva ter slovansko-aljansko bratstvo. Poudaril je nično našo dosledno borbo STO, za imenovanje guover-erja in odhod vseh tujih čet. Vihar navdušenja je sprejel variša Vidalija, ko je stopil k ikrofonu. Če ni izbruhnila etja vojna — je izvajal gene-lni sekretar KP STO — je zasluga odločne volje vseh rodov po miru, miroljubne litike ZSSR ter svetovnega anja partizanov miru. Kot ejšnjemu, tako se bo tudi enjemu pozivu za mirovni kt med 5 velesilami odločno ružilo vse ljudstvo Tržaega ozemlja. Nato je razkrin-l vso hinavščino takozvanih ndipendentistov», ki v resni-i najbolj delajo proti ustano-vi STO, ker podpirajo An-američane v njihovih name h, ostati za vedno v Trstu. komunisti in demokrati smo nes edina politična skupina, nikdar ni izdala zahteve po esničenju mirovne pogodbe. večer. To zahtevo postavlja-o kot osnovno v naš volilni ogram. V Trstu obstaja ne-rnost fašizma po zaslugi ita-anskih strank večine, ki si menoma zapirajo oči pred nevarnostjo. Govoril je nato esramni provokaciji «Pri-orskega», ki ga je moral Ti-v poslanik v Rimu demanti-ti, češ da ta list ni «glasnik» ike. Toda ta provokacija je člen v verigi vojnih provo-cij Titove bande na Balkanu. zaključku je tov. Vidali po-val v borbo, skupno s silami miru in socializma, z zaupa-em v gotovo zmago. Če bo borba še trša, pa smo zato go-vi, da bo zmaga naša.

Za govorom, ki je vžgal vse prisotne, se je razvil ves športni program, od krasnih prostih vaj, preko tekov, hoje in drugih tekem, pa do zaključne simbolične vaje, ki je po svoji lepi zamisli in dovršeni izvedbi izzvala dologotrajno viharno odobravanje. Ko je godba odigrala za zaključek Internacionalo, so se ljudje razšli na vse kraje, vsi pa z isto mislijo in voljo, da se bodo odslej še vztrajneje borili za velike ideale, ki jih predstavlja delavski Prvi maj — za mir, delo in svobodo.

1. MAJ V NABREŽINI IN SV. KRIŽU...

Na podeželju je delovno ljudstvo, kot vsak leto tudi letos z največjim navdušenjem proslavljalo svoj praznik, 1. maj - praznik dela. Kljub slabemu vremenu so se delovni ljudje nabrežinskega okraja že v zgodnjih popoldanskih urah pričeli shajati na nabrežinskem glavnem trgu.

Rdeč nagelj — simboličen znak delavcev nabrežinskega okraja je bil pripet vsakomur, vsakdo ga je s posebnim veseljem in častjo nosil.

Kriška godba pa je že v zgodnjih jutranjih urah na dan velikega delavskega praznika pozdravila vse kriško delovno prebivalstvo. Popoldne pa so se vsi zavedni Križani, vsi tisti, ki s svojim delom služijo kruh zbrali na glavnem trgu, odkoder so se z godbo na čelu svečano oddolžili, ob velikem dnevu, padlim borcem in talcem iz narodno-osvobodilne borbe. Z delavskimi borbenimi pesmimi je nato povorka krenila proti Nabrežini, kjer je bila zbrana že velika množica ljudi iz ostalih vasi.

V Nabrežini sta imela kratka pozdravna nagovora tov. Gombač v slovenščini ter tov. Dapretto v italijanščini. Množica delavcev nabrežinskega okraja se je nato uvrstila v povorko, ter krenila proti Sv. Križu.

Kljub dežju se je zborovanje vršilo na prosten, kjer je množica pazljivo in z odobravanjem poslušala govornika. Tovariša Gombač in Dapretto sta poudarila pomen 1. maja ter prikazala razliko življenja delavca v socialističnih in kapitalističnih deželah, mednarodno politično napetost, ki jo ustvarjajo ameriški vojni hujskači za sprožitev tretje svetovne vojne ter odločno borbo vseh miroljubnih sil v svetu, ki se borijo za mir, posebno pa ob današnjem dnevu, ko najboljše dokazujejo svojo največjo željo po miru, z zahtevo sestanka petih velesil za sklenitev mirovnega pakta.

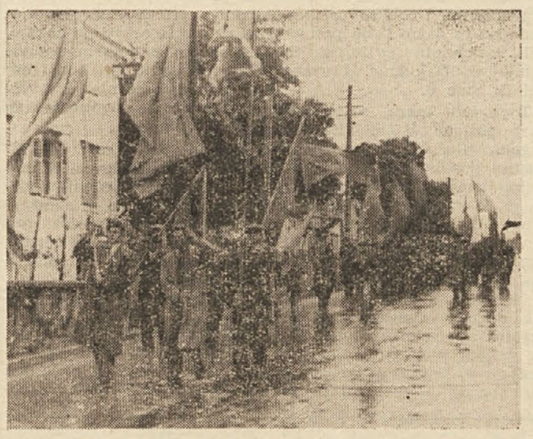

Delavci nabrežinskega okraja v povorki s kriško godbo na čelu

Zaradi slabega vremena se kulturni spored ni mogel vršiti. Med proslavo so bila razdeljena odlikovanja aktivistom in partizanom, nakar je sledila prosta zabava.

Slabo vreme tudi v Miljah ni moglo preprečiti, da bi se ne proslavljalo velikega delavskega praznika. Iz mesta in bližnjih vasi so se pričele zbirati pred Ljudskim domom delavske množice in se nato uvrstile v povorko ki je z godbo in borbenimi partizanskimi in delavskimi pesmimi odšla na trg Marconi, kjer se je vršilo glavno zborovanje.

...V MILJAH

Kot prvi je spregovoril tov. Gastone Millo, član odbora tovarne Sv. Roka, ki je med drugim tudi dejal, da mora biti letošnji Prvi maj predvsem manifestacija za mir. Prikazal je težek položaj, ki preti delavcem tovarne Sv. Roka ter obenem pozval vse delavce in prebivalstvo k enotnosti, ki je edini pogoj vsake zmage. Nato je govoril v imenu ES tov. Ado Slavec, ki je poudaril borbo jugoslovanskih delavcev, ki praznujejo letošnji delavski praznik v borbi za strmoglavljenje izkoriščevalskega titovskega režima. V imenu tajništva Zveze pa je povzel besedo tov. Muslin, ki je med drugim rekel, da delavci ob tem dnevu pregledajo uspehe, ki so jih dosegli ter si obenem začrtajo smernice za nove zmage. Z navdušenim ploskanjem je bilo sprejeto geslo Svetovne zveze enotnih sindikatov: «Vsa ljudstva se morajo združiti v enotno in odločno borbo proti nevarnosti tretje svetovne vojne». Tov. Muslin je zaključil svoj govor s pozivom na vse delavce, naj se borijo za združitev vsega delavskega razreda.

Zborovanje je zaključil tov. Millo, nakar so se delavci ponovno uvrstili v povorko, ki je na čelu z godbo šla skozi mestne ulice, do Ljudskega doma.

Tako je delovno ljudstvo proslavilo svoj največji praznik ter najboljše dokazalo, da si želi edinole miru in dela ter bratskega sožitja med narodi. Letošnji Prvi maj je najboljši dokaz tudi vsem izdajalcem delavskega razreda — najboljšim zaveznikom imperialističnih vojnih hujskačev, katerim bodo miroljubne sile vsega sveta prekrižale peklenske načrte za sprožitev tretje svetovne vojne.

Tudi v Miljah je bila mogočna manifestacija 1. maja

OB 75-LETNICI ROJSTVA IVANA CANKARJA

"EDINA POT JE BOJ LJUDSTVA dokler ne pade poslednja barikada"

Čez nekaj dni, točneje povedano 10. t. m. praznujemo Slovenci, z nami pa tudi široki kulturni svet velik in pomemben dan: petinsedemdesetletnico rojstva našega največjega besednega umetnika in najplodovitejšega pisatelja, Ivana Cankarja.

Ivan Cankar se je rodil kot predzadnji otrok številne proletarske družine na Vrhniki, v trgu nedaleč od Ljubljane, kjer je kasneje študiral na realki. Želja po višji izobrazbi in spoznanju pa je tudi njega kot nekoč Prešerna speljala v tuji no, kjer je preživel dolgo vrsto let v največjem pomanjkanju, često brez najnujnejih življenjskih sredstev. Univerzitetna predavanja, katera je spočetka še skoraj redno obiskoval na Dunaju, je kaj hitro opustil, ker spričo pravkar ugotovljenega dejstva nanjeniti ni mogel nikoli resno misliti. Poleg tega je že zgodaj čutil v sebi, da mu je usoda poverila drugo nalogo, lepšo sicer in vzvišeno nad vse ostale, zato pa tembolj težko in problematično: postal je slovenski pisec, ki si je s peresom služil svoj vsakdanji kruh. V teku svojega četrtstoletnega literarnega ustvarjanja nam je dal veliko število prekrasnih del, kakršnih še nismo imeli pred njim in ga tudi doslej še ni nihče dosegel, ne doma in tudi ne drugod. Preveden je v hrvaščino in srbščino, češčino in slovaščino, v poljščino in ruščino, italijanščino, francoščino, nemščino, angleščino, madžarščino, finščino in esperanto.

Slovenskemu imenu je dal tisto veljavo, ki jo ima po njem še danes v občestvu drugih velikih in majhnih narodov. Iz ljudstva je izšel in za ljudstvo je delal, zato ga je tudi ljubilo in pripoznalo za svojega najplemenitejšega sinu. Vse svoje življenje je bil glasnik njegovega trpljenja, krivic in bolečine, zanj se je boril junaško in nenehno, dokler ni iztisnil iz sebe poslednjo kapljo svoje srčne krvi. Hrepenel je po lepoti in dobroti z vsem svojim bistvom, jo iskal v sebi in drugih in umiral v grenkem spoznanju, da se veliki čas, ki ga je oznanjal, še ni rodil. Zakaj za mizo, ki jo je pripravljal svojim, so se vsedli spet veljaki in prvaki, tolstih lic in napetih trebuhov, za vrati zunaj pa je ostalo njegovo ljudstvo bedno in lačno kot poprej. Njegovo osebno tragiko, ki jo je doživljal zlasti v svoji zreli moški dobi, pa kažejo sledeči verzi, namenjeni dekletu, ki ni mogla postati njegova žena.

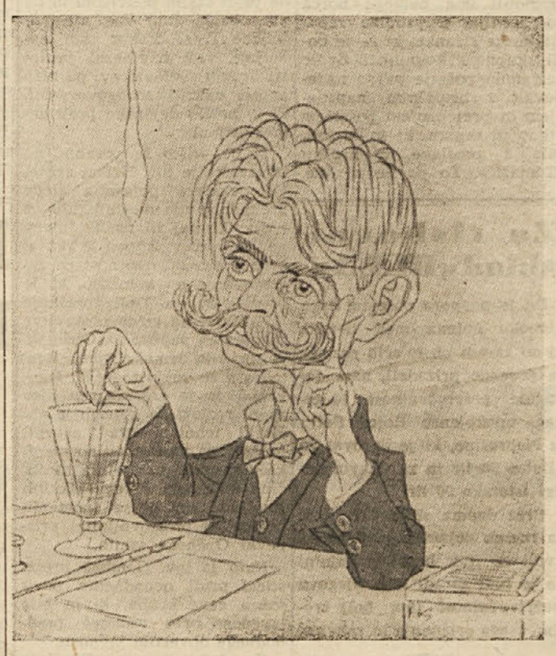

IVAN CANKAR

Tako si je zamislil velikega pisatelja karikaturist Hinko Smrekar, ki je padel kot talec v zadnji vojni. Karikatura dobro označuje bistveno stran pisataljevega dela, za katera naj bi dobival navdihe ob čaju in cigaretnemu dimu, za kar priča kakor v plamen strnjena misel, ki plava med dimom in glavo pisatelja. Tembolj pa so posrečene velike sanjave oči, iz katerih se mu utrinja solza zaradi pogleda na premnogo bede, zla in hudobije.

Na mojo pot ne trosi rož dišečih:
temna in strašna, pred menoj leži:
cvetovi mladi — vsi bi oveneli,
v režeče maske bi okameneli
smehljaji tvoji sredi teh noči...

In potem:

Pred mano hodi smrt s korakom tihim,
razgrinja mi na pot svoj temni prt —
in luč ugaša, moje cvetje vene,
nič ne žaluj, obrni se od mene
Ti, ljubica, pred mano hodi smrt

Po političnem prepričanju je bil Cankar kot že Prešeren pošten in prepričan internacionalist, ki je ljubil vse človeštvo in delal zanj čvrsto zakoreninjen v svoji dragi rodni slovenski grudi. Nekaj časa je živel tudi v Pulju in prišel kot vemo dvakrat v Trst in to 24.-25. aprila 1907 in 20. aprila 1918, ko je predaval v «Ljudskem odru». Ob tej priliki so se seznanili z njim tudi nekateri še živeči naši tovariši, ki bodo v eni kasnejših številk «Dela» spregovorili o njem nekoliko besedi. Danes pa objavimo (po spominu) odlomek iz njegovega prvega predavanja «Slovensko ljudstvo in slovenska kultura», da spozna tudi mlajši rod globoke in še za današnji čas aktualne Cankarjeve misli o zlaganem narodnjaštvu, ki so ga imeli takrat v zakupu razni velmožje okoli tržaškega Narodnega doma, zdaj pa ga oznanjajo iz ulice Ruggero Manna. Citajte in presodite:

...Na vseh koncih in krajih leže izpod suknje strah pred ljudstvom in zaničevanje do ljudstva. Nekih starih zapraševnih tradicij, ki jih imenujejo narodne svetinje, se drže kakor klop; ljudstvo jim je še zmirom nekaj takega, kar sedi ali stoji pred njimi, zakličejo trikrat «živijo» ter izginejo kakor kafra — do prihodnjih volitev. Njim ni ljudstvo nič drugega kakor trobojna zastava, ki roma križem cele Slovenije po različnih narodnih semnjih zato, da listi potem lahko pišejo: «Prišli so tudi naši vrli Tržačani.» ... Ob vsaki besedi, ob vsaki kretnji, ob vsakem dejanju pokažejo ti narodnjaki, da jim je ljudstvo zoperno, da se ga naravnost boje. Ob vsaki svoji besedi, ob vsakem svojem volilnem programu in oklicu pokažejo, da imajo radi — ne ljudstvo, ampak ljudsko ponižnost... Navdušeni narodnjaki so za ljudske pravice, ne pa za ljudsko pravico. Ljudska pravica je samo ena — pravic pa je zelo veliko in imajo najrazličnejša imena: v Trtsu jim pravijo svetinje. Za te svetinje — jaz bi res rad enkrat videl, kakšne so — se navdušujejo narodnjaki. Tisto edino, veliko, poslednjo pravico sovražijo ker se jo boje; in kadar nam pribori socialna revolucija to veliko poslednjo pravico, nam bo priborila z njo tudi mogočno ljudsko kulturo — in takrat ne bo več prostora ne za tiste sicer vsega spoštovanja vredne svetinje, ne za narod in ne za njegove solzave narodnjake.

...Edina pot je boj ljudstva, brezobziren boj, dokler ne pade poslednja barikada, dokler ni dosežen poslednji cilj. Boj za popolno socialno in politično osvobojenje — zakaj brez socialne in politične svobode je nemogoča kulturna svoboda. Dokler bo ljudstvo suženj družbe, suženj tega anonimnega naroda — dotlej bo tlačanilo, dotlej bo brezpravna in ponižana tudi duševna kultura. Boj za osvobojenje ljudstva je kulturen boj — in kdor ta boj obrekuje, kdor mu postavlja nečiste cilje, je sovražnik ljudstva in sovražnik kulture.

Tak je bil naš Ivan Cankar, taki bodimo tudi mi, ker taka je njegova želja!

M. KOSIR

INTERVENCIJA TOVARIŠA KOŠUTE V TRŽAŠKEM OBČINSKEM SVETU

V proračunu za tekoče leto so prezrli potrebe ljudske prosvete

Demokristjanom so kulturne potrebe ljudstva deveta briga - Občina se zanima samo za gledališče Verdi - Nujna potreba ljudskih prireditev po znižanih cenah - Popolno zapostavljanje Slovencev na kulturnem polju - Vprašanje kulturnih domov v mestu in okolici

Objavljamo intervencijo, ki jo je imel v zvezi s proračunom za tekoče leto, naš svetovalec tovariš Justo Košuta v tržaškem občinskem svetu, dne 18. aprila t. l.

Naš občinski svet je razpravljal o številnih problemih, toda žal je popolnoma zanemaril enega izmed najvažnejših, in sicer ljudsko kulturo, ki lahko odločno vpliva na splošni razvoj kulturne ravni širokih ljudskih množic. Dokaz tej malomarnosti je že dejstvo, da v letošnjem proračunu ljudska kultura ni sploh omenjena. Iz tega sledi, da naši predlogi, ki so bili stavljeni v tem pogledu, niso bili niti upoštevani. Ljudska kultura pa zavzema dejansko mesto pastorke in vse izgleda, da jo hočejo pustiti v istem položaju, dokler ne bodo bolj napredne sile prevzele v svoje roke vso občinsko upravo.

Na kulturnem polju pa se je tržaška občina pobrigala, poleg šolstva le za finančno podporo gledališču Verdi ter da je organizirala poletno operno sezono na tržaškem gradu, na katera pa nimajo dejansko dostopa široke ljudske množice, posebno pa ne Slovenci. Poleg tega pa je občina organizirala le nekaj javnih ljudskih koncertov mestne godbe «G. Verdi» pri Sv. Jakobu ter eno v Camporah in nekaj harmonikaških koncertov pa v mestnem gledališču.

Na žalost je ta doprinos zelo neznaten za dvig in razširitev ljudske kulture med najširše množice, za tiste, na katere šole nimajo več nobenega vpliva.

Občinska uprava bi morala biti odgovorna za dvig kulturne ravni vsega prebivalstva. Zaradi tega je dolžnost občine, da nudi, tako slovenskemu kot italijanskemu prebivalstvu, poleg možnosti obiskovanja raznih kulturnih ustanov tudi ostala kulturna sredstva. Širokim ljudskim množicam bi morala nuditi kulturne prireditve po znižanih cenah. Seveda bi morale biti predstave v sorazmerju z obema narodnostima tako v italijanščini, kot v slovenščini. Predvajati bi se morali vzgojni filmi ter na ta način odvrniti občane in posebno še mladino od nemoralnih filmov in tiste umetnosti, ki je na zelo nizki stopnji.

Zaradi tega bi bila nujno potrebna graditev ljudskega gledališča, ki naj bi odgovarjal kuturnim potrebam tako Italijanov kot Slovencev. Če hočemo biti objektivni moramo priznati, da vsi občani, naj si bodo Italijani ali Slovenci, dajejo svoj enakomeren delež za vzdrževanje občinskega aparata. Ker imajo vsi enake dolžnosti do občine, zakaj bi ne imeli tudi enakih pravic. (Seveda v sorazmerju z ustanovami) Enake dolžnosti in zato tudi enake pravice, to je zakon prave demokracije.

Poleg tega pa je eden izmed najvažnejših problemov slovenske kulture problem kulturnih domov za naša prosvetna društva v mestu in na podeželju kot na pr. pri Sv. Jakobu, pri Sv. Ivanu, v Skednju, v Barkovljah, na Opčinah, v Trebčah, na Proseku-Kontovelu, v Sv. Križu, na Bazovici itd. Ne smemo pozabiti, da so naši kulturni domovi in prosvetna društva, z dramskimi družinami, knjižnicami in ostalimi kulturnimi panogami, istočasno tudi kulturna manifestacija, neke vrste nadaljevalnega pouka. Zaradi tega smatram, da je občina dolžna podpirati ta prosvetna društva ne pa gledati, da jih z raznimi rekvizicijami sedežev, kot se to na pr. dogaja v Barkovljah, v Trebčah, na Proseku, pri Sv. Ivanu, v Lonjerju itd., skuša zadušiti.

V Lonjerju se na pr. misli razdeliti dvorano, ki je nekdaj služila v kulturne namene, za otroški vrtec, kateri že obstaja v isti hiši v prvem nadstropju. Vse to se dela z enim namenom: ne pustiti dvorano ljudstvu ki jo rabi za svoj kulturni dvig. Na ta način se obenem trosi brez koristi tudi javni denar za brezkoristna dela in ki so po mojem mnenju odveč. Ali pustite dvorano prebivalstvu za razvoj kulture, v nasprotnem slučaju, kar je pa tudi dolžnost občine, naj se zgradi druga.

V Barkovljah se ravno tako čuti potreba po dvorani za kulturne prireditve, koncerte, predavanja itd. Se edino dvorano športnega kluba so odvzeli ter jo rajši stavili na razpolago za zabavo našim gospodom «zaveznikom», kot pa jo pustili občanom, Slovencem in Italijanom, t.j. tistim, ki plačujejo davke v razvedrilo in kulturno delovanje.

Tudi za kulturni dom v Trebčah naj se občina končno odloči in ga stavi na razpolago prebivalstvu, ki bo preuredilo dvorano in vso stavbo, toda le pod pogojem, da bo lahko nato rabilo zgradbo za kulturno delovanje.

Isto vprašanje je s kulturnim domom na Proseku. Tudi tam, kot zgleda, se misli vso stvar zavleči in na ta način ovirati kulturno delovanje v kraju.

Isto je s kulturnim domom v Bazovici, ki je, kot je znano, bil zgrajen s pomočjo odseka za nedonosna javna dela. Mnenja sem, da dvorana, ki je bila zgrajena iz javnih sredstev, bi morala služiti vsem javnim namenom, vsem društvom najsi bodo kakšrne koli politične struje. Toda ni tako! Krajevni župnik, ki upravlja dvorano, odbija da bi jo dal na razpolago za koncerte ali diletantskim odrom naših prosvetnih društev. Vprašam merodajnega odbornika, da bi v zvezi s tem dal kakšno pojasnilo.

Poleg tega pa zahtevam, naj se vrne odvzeta dvorana prosvetnemu društvu Rinaldi v ulici Caprin.

Kar se tiče knjižnic, bi hotel pripomniti, da je že pred časom prof. Ferlan postavil vprašanje italijanskih in slovenskih knjižnic. Toda na žalost se ni do danes prav ničesar napravilo. Zaradi tega še enkrat odločno zahtevam, naj se v italijanske knjižnice uvrstijo tudi slovenske knjige.

Za vse te probleme bi občinska uprava morala skrbeti za dvig italijanske in slovenske kulture, naj si bo z gradnjo stavb, ki bi bile primerne za kulturno delovanje in ki bi imele dvorane za kulturne prireditve, ali pa z denarnimi podporami, ki naj bi bile stavljene na razpolago raznim kulturnim ustanovam, kakršne koli politične struje. Na ta način bi se pomagalo glasbenim skupinam, dramskim družinam, knjiznicam, športu itd.

Edinole na ta način bomo lahko rešili probleme ljudske kulture, edinole tako bomo lahko dokazali, da se v resnici zanimamo za dvig kulture er bomo prikazali kulturo v pravem smislu besede. Toda to se ne bo zgodilo dokler bodo odgovorni organi z raznimi neupravičenimi izgovori ovirali kulturni razvoj ljudstva, dokler bomo poslušali izjave, kot je bila na žalost tista gospoda župana, ki se je bahal s tem, da je on bil tisti, ki je preprečil gradnjo slovenskega gledališča v mestu, čeprav z izgovorom, da je nujnejše graditi stanovanja, ter dokler bo prepovedano izražati se nam Slovencem v občinskem svetu v svojem jeziku. To pomeni, da se želi ostati z eno nogo še v preteklosti t.j. v duhu fašizma, ki se je posluževal celo ognja za uničenje kulturnih domov in krožkov tržaških demokratov.

LJUDSKA PROSVETA

V nedeljo 13. t.m. bodo imeli v dvorani Avditorija naši tirci lep praznik, kjer bodo dokazali, kaj zmorejo z dobro voljo tudi naši najmlajši na kulturnem polju. Spored, ki ga bodo predvajali je zelo pester in bogat ter kakor smo videli tudi na lepi stopnji kar se tiče izvajanja. Prepričani smo, da se bodo naši malčki od srca razveselili, ko bodo uživali igro, balet, petje in drugo svojih sovrstnikov.

Otvoril bo mali pionir Aljoša Cok s Podlonjerja z recitacijo «Mladini», sodelovali bodo otroci s Proseka-Kontovela z narodnim baletom, iz Križa z baletom, pionirskim zborom in harmonikarji, s Padriča-Gropade z rusko socialno igro «Mucni dom», otroci iz Gaste-Sv. Jakob pa nam bodo podali nekaj lepih zbornih recitacij.

Priporočamo staršem, da ne zamudijo prilike nuditi svojim malčkom to lepo in zdravo zabavo ter kulturni užitek.

Vabila, ki veljajo kot vstopnice se dobijo pri vseh prosvetnih društvih, na sedežu SHPZ Monterosso 6 in pri blagajni Kina od morju.

* * *

Prosvetno društvo «Čermelj» pri Sv. Alojziju bo priredilo v četrtek 10. t.m. lep kulturni večer, na katerem bodo sodelovali mladinci Sv. Jakoba z zborno recitacijo, openski igralci z Nušičevo enodejanko «Gumb» in z drugimi recitacijami in petjem. Pred sporedom bo kratek prosvetni nagovor. Začetek ob 20. uri.

* * *

V Elerjih bo v nedeljo 13. maja na prostem pred Prosvetnim domom kulturna prireditev v znamenju praznika cvetja. Poleg domačega pevskega zbora bo sodeloval še pevski zbor iz Sv. Ivana-Podlonjerja, godba iz Božičev. Svetoivanski igralci bodo uprizorili zabavno Moranino dvodejanko «Venček narodnih pesmi» s petjem. Začetek ob 15. uri. Po končanem sporedu do ples na prostem.

* * *

V nedeljo 28.4. je gostovala v Križu openska dramska družina s svojim zelo uspelim «Revizorjem». Tudi pri nas je privabila igra polno dvorano občinstva ter vzbudila mnogo navdušenega odobravanja. Zelo simpatično je bila sprejeta pobuda openskih igralcev, da so namenili ves čisti dobiček igre za gradnjo novega kriškega prosvetnega doma, za kar se jim Križani prav lepo zahvaljujemo. Obenem se zahvaljujemo tudi domači godbi, ki je pri igri brezplačno sodelovala.

"Veleja" na kontovelskem odru

V nedeljo 29. aprila je nastopila igralska skupina PD Ivan Vojko v «Veleju», dramo v treh dejanjih in pritegnila ob tej priliki na Kontovel dosti ljudi tudi iz mesta. Dvorana je bila natrpana do zadnjega kotička. Poleg osivelih stark in očancev smo opazili v njej močno zastopan tudi naš najmlajši rod, ki je z velikim zanimanjem sledil poteku igre. Reči moramo, da tako hvaležnih poslušalcev že dolgo nismo videli, niti ne ob nastopih poklicnih igralcev. Tisti intimni stik med odrom in občinstvom, ki ga vselej skuša doseči sleherni režiser v obdelavi snovi in razporeditvi igralcev, ki je tudi edino pravo merilo za presojo o uspehu predstave same, je bil storjen že ob samem pričetku. Dosti sta pripomogla k temu oba igralca, s katerima smo se seznanili že v prvi sliki. To sta Josip Daneu in Josip Cuk, ki sta nam predočila oba stara uživača Davesa in Sibo na nad vse posrečen način. S tem sta dokazala svoje nadpovprečne igralske sile, ki jih z nadaljnjim poglobljenim študijem lahko še bolj razvijeta ter postaneta izvrstna karakterna igralca, nemara prav komičnih vlog. Tokrat sta bila ljubljenca večera in ob vsakem pojavu na pozornici navdušeno pozdravljena od vseh navzočih.

Presenetljivo močan lik je podal Stanko Daneu v težji vlogi zapitega in propalega bajtarja Martina Veleja, katerega globoka tragičnost je prišla vsem do srca. Bil je zelo prepričljiv in že od kraja del življenja samega, naše bližnje preteklosti, družbenih razmer, ki so vladale in bile često usodne posebno šibkim značajem. Nanj se je zato osredotočila v glavnem tudi vsa pažnja gledalcev, kar pomeni, da je bil svoji nalogi kos.

Prikupna, lepa in strastna je bila kot njegova žena Anica Stoka, čiste ljubezni in telesnih užitkov žejna duša, sanjava in demonična hkrati. S časom in okoljem se je spreminjala tudi sama, rastia in padala, kakor viharj njene notranjosti ter zapeljevala s svojo mladostjo oder in marsikogar v dvorani.

Pristen tip nekdanjega slovenskega kmečkega gruntarja je dal s svojim Bogatinom Slavko Lukša. Samoljubnega in ošabnega, trdosrčnega in diktatorskega veljaka je prikazal na pozornici sočno in realistično ter mu dal verno zunanjo podobo. Če bi bil mestoma tudi v glasu močnejši, bi bil efekt še dosti večji. Prašelj Eda kot Martinova mati se je odlikovala po jasni izgovarjavi, vendar je bilo njeno lice v prevelikem nasprotju z leti, katera je zastopala v svoji vlogi. Simpatičen je bil mladi kmečki idealist Leuta, ki ga je predstavil Marij Stoka. Kot ljubimec se bi utegnil še lepo razviti, če mu ne bodo več hodile v napoto morda sorodstvene vezi kot verjetno nekoliko to pot. Bogatinovemu hlapcu Petru se je plahost v dotiku z zrelo žensko podala, več gotovosti pa bo prišlo vanj še z leti.

Inscenacija je bila okusna, ugajala je zlasti v zadnjem dejanju, tudi obleke so ustrezale svojemu namenu. V kolikor je bilo tu in tam opaziti kaj napak ali pomanjkljivosti, bodo te nemara že ob prvi ponovitvi predstave odpadle same po sebi. Druge, splošnega značaja, pa z dobro voljo, požrtvovalnostjo in vsaj s tako ljubeznijo do slovenske besede kot doslej.

Vrlim ljudskim umetnikom čestitamo k lepemu uspehu, želeč jih videti še kmalu z delom, današnjim časom in njih problemom bliže stoječega avtorja!

—on

Maksim Gorki — MALVA

17.

Toda Serjožka ga je zgrabil za drugo nogo.

— No-o! Ne uganjaj norčij!

— Ne uganjam norčij... Samo sedi!

Jakob je sedel in stisnil zobe.

— Kaj hočeš?

— Počakaj! Molči, da malo pomislim in ti povem...

Grozeče ga je ošinil s svojimi predrznimi očmi in Jakob se je pokoril...

Malva in Vasilij sta hodila nekaj časa molče. Pogledovala ga je od strani v obraz. Oči so se čudno lesketale. Vasilij je bil mračen in je molčal. Noge so se jima vdirale v pesek in hodila sta počasi.

— Vasja!

— Kaj je?

Pogledal jo je in se takoj obrnil proč.

— Nalašč sem vaju sprla, tebe in Jaško.... Lahko bi še tu ostala, ne da bi se prepirala, — je govorila mirno in brez zatikanja; ne sence kesanja ni bilo v njenih besedah.

— Cemu si to storila? — je vprašal Vasilij po kratkem premolku.

— Ne vem... Kar tako!

Skomignila je z rameni in se nasmehnila.

Lepo delo si naredila! Eh ti — jo je pokaral z jeznim glasom.

Malva je molčala.

— Pokvarila mi boš fanta, popolnoma ga boš pokvarila! Eh! Čarovnica si, čarovnica... Boga se ne bojiš... sramu ne poznaš... kaj delaš?

— Kaj naj delam? — ga je vprašala. Nemir in nejevolja sta odmevala v tem vprašanju.

— Kaj? Eh ti... — je vzkliknil Vasilij v plamteči jezi.

Silno se mu je zahotelo, da bi jo udaril, jo zvalil podse, poteptal z nogami v pesek ter jo bil s škornji po prsih in obrazu. Stisnil je pest in se ozrl.

Tam, poleg sodov sta štrleli postavi Jakoba in Serjožke z obrazoma proti njemu.

— Poberi se... pojdi! Ubil bi te...

Ustavil se je in jo skoraj šepetaje psoval v obraz. Oči so mu bile podplute s krvjo, brada se mu je tresla, a roke so se mu nehote iztegovale k njenim lasem, štrlečim izpod rute.

Ona pa ga je gledala mirno s svojimi zelenimi očmi.

— Ubil bi te, vlačuga! Le počakaj... naletela boš na koga... ki ti bo razbil glavo.

Nasmehnila se je, pomolčala, potem pa je globoko vzdihnila in mu zabrusila:

— No, nehaj... Zbogom!

Sunkoma se je obrnila in šla nazaj.

Vasilij je rjul za njo in škripal z zobmi. Malva pa je šla in si prizadevala, stopiti s svojimi nogami v razločne, globoke sledove Vasilijevih nog, ki so bile vtisnjene v pesku, in jih skrbno zabrisati s svojo nogo. Tako je počasi prišla tik do sodov, kjer jo je Serjožka sprejel z vprašanjem:

— No, si ga spremila?

Prikimala je z glavo in sedla poleg njega. Jakob jo je gledal, se ljubeznivo smehljal in premikal ustne, kakor da nekaj šepeta sam zase.

— No... spremila si ga. Pa ti ga je žal? — jo je vprašal Serjožka, oponašajoč neko pesem.

— Kdaj pojdeš tja, na koso? — mu je odgovorila z vprašanjem in pokimala z glavo proti morju.

— Zvečer.

— S teboj pojdem...

— Imenitno!... To me veseli...

— Tudi jaz pojdem! — je odločno izjavil Jakob.

— Kdo te kliče? — je vprašal Serjožka in prižmuril oči.

Razlegel se je ropotavi glas razbitega zvona — klic na delo. Zvoki so naglo leteli po zraku drug za drugim, kakor bi jih bilo strah, da ne bi zamrli v veselem bučanju valov.

— Ona me pokliče! — je rekel Jakob in izzivalno pogledal Malvo.

— Jaz? Cemu neki bi te poklicala? — se je začudila.

— Govoriva odkrito, Jaška... — je rekel Sergej mračno in vstal. — Ce boš tiščal vanjo, te premlatim, da bo vse od tebe letelo! Ce se je pa samo s prstom dotakneš, te ubijem kakor muho! Po betici te česnem, pa si končal na svetu! Pri meni je to preprosta reč!

Ves obraz, vsa postava in grčave roke, ki so bile iztegnjene k Jakobovemu vratu, so prepričevalno govorile, da mu je človeka ubiti preprosta reč...

Jakob je odstopil za korak in rekel potrto:

— Počakaj! Naj sama reče...

— Tiho in konec! Kaj pa si ti? Ne boš ti, pes, jagnjeta jedel, hvala reci, če ti dajo kosti glodati... No? Kaj tako bolščiš?

Jakob je pogledal Malvo. Njene zelene oči so se mu posmehovale v obraz žaljivo in poniževalno in prižela se je k Serjožku tako ljubeznivo, da je Jakoba pot oblival.

Šla sta od njega drug vštric drugega in ko sta se nekoliko oddaljila, sta se oba glasno zasmejala. Jakob je močno zaril desno nogo v pesek in otrpnil v napeti drži, z rdečim obrazom in težko sopeč.

V daljavi, po rumenih, mrtvih peščenih valovih se je pomikala majhna in temna človeška postavica; na desno od nje se je lesketalo v soncu veselo in mogočno morje, a na levo, prav do obzorja sam pesek, enolična, žalostna, pusta peščenina. Jakob je gledal osamljenega človeka, trenil z očmi, ki so bile polne užaljenosti in nedoumevanja, in se krepko podrgnil z obema rokama po prsih...

V ribarskem stanu je zakipelo delo.

Jakob je slišal sočni, globoki Malvin glas, ki je kričal:

— Kdo je vzel moj nož?...

Valovi so bučali, sonce je sijalo, morje se je smejalo...

KONEC

TU PA TAM...

RES LEPO SO POKAZALI — *Da imajo titofašisti s svojimi «manifestacijami» od leta do leta vedno manj sreče, je bilo opaziti še posebno na njihovi prvomajski «proslavi», ki so jo že vnaprej skrčili na popoldanske ure. Toda tudi popoldansko «zborovanje» na Rotondi se ni obneslo, ker se tistim par plačancem ni zljubilo premakniti svojih zadnjic s tribune na stadionu. Tako so zmešali govore in telovadni nastop vse v en kotel. Mineštro so zabelili z običajnimi protisovjetskimi in protikomunističnimi ocvirki, ki sta jih delila tolsti titofašistični hierarh Ukmar in njega vredni Brontolo Petronio, pardon Bortolo Petronio.*

Kljub polomiji, ki so jo lahko videli še vrabci na drevesih Rotonde, pa se je «Primorski» precej razkričal, «da je ravno ta proslava dokazala, da se njihovo gibanje vedno bolj krepi in širi»!!! Res lep dokaz «širitve in krepitve». Kakor zgleda, so titofašisti danes že z malim zadovoljni. Skromnost je pač lepa čednost.

GRENKA SLAVA «PRIMORSKEGA» — *Verjetno je imel vsakdo izmed nas priliko poslušati na trgu Ponteroso kramarje, ki z dobro namazanim jezikom ponujajo mimoidočim «prvovrstne» svilene kravate, listnice iz «prvovrstne» telečje kože, vse to seveda a «prezzi di stralcio». Seveda skuša vsak izmed teh kričečev privabiti pred svojo stojnico čim večje število odjemalcev.*

Navedli smo vam ta primer, ker se nekaj slićnega dogaja v zadnjem času prav s klerofašisti na eni in titofašisti na drugi strani. Vsi se še spominjamo na članek, ki ga je prejšnji teden objavilo klerofašistično videmsko glasilo «Messaggero Veneto», v katerem ponuja svojo vojsko «pod najugodnejšimi pogoji «anglo - ameriškim imperialistom. Klerofašisti bi seveda najrajši «branili» tam nekje v sredini Jugoslavije. To je njihova «pobožna želja» Toda titofašisti so hoteli pokazati svoje mu gospodarju, da nima nihče pravice lastiti si vloge udarnega bataljona, ki so jo imperialisti poverili beograjskemu krvniku. Zaradi tega je videmskega časnikarskega kramarja s topovskim mesom na ves glas prekričal drugi kramar — «Primorski dnevnik» in hitel zagotavljati gospodarju svojo pasjo zvestobo in ponujati jugoslovansko topovsko meso, ki bi ga kaj rad razvrstil kar v bližini Firenc.

Kar je tržaško titovsko trobilo zakokodalo ni bilo seveda nič drugega kot odraz tega kar se v resnici kuha v titovskih možganih. Polomija je bila le, da se je «Primorski» o tem nekam preveč razkričal. Titovski minister Ivekovič je skušal celo stvar nekoliko «oprati», pa se je tudi njemu precej zataknilo, poebno ko je skušal zanikati dejstvo, da je «Primorski» glasilo titovega režima. Ta je pa v resnici bosa! Kdo pa objavlja vse uvodnike jugoslovanskih časopisov, vse Titove govore, vse uradne objave iz cone B, ki jo titofašisti smatrajo kot sestavni del Jugoslavije? Nekaj sličnega se je sicer pripetilo ob priliki izsleditve zananega goriškega titovskega aktivista Codermazzija, ki so ga oblasti zalotile pri tihotapljenju z valuto. Tudi takrat so se titofašisti na vse pretege trudili, da bi zatajili njegovo politično pripadnost. V primeru «Primorskega» je Ivečovič le ponovil dobro znano titovsko komedijo «zatajitve». Vse je bila seveda le «provokacija». Malo je manjkalo, da niso za objavo «nesrečnega» članka dolžili celo kominformiste in verjetno bi bili pripravljeni zatajiti celo samega «odgovornega» urednika «Primorskega».

Naj bo že kakor hoče, toda tržaško titovsko glasilo si je pa le «priborilo» pet minut svetovne slave, ki je trenutno zatemnila celo slavo Ali Khana in njegove žene Rite Hayworth. Na račun te «slave» pa bo moral «odgovorni» popiti marsikateri kozarček grenkega pelina, ki mu ga bodo brez dvoma nalili do roba v Beogradu ali vsaj v Ljubljani.

KUŽEK NE LAJA NA GOSPODARJA — *Prebivadci Slivna gotovo še niso pozabili na divjaško vedenje ameriških vojakov v vaški gostilni. O tem «kulturnem» podvigu nosilcev «demokracije» smo pisali že v zadnji številki. O tem je pisala tudi «Unità» in celo policija je objavila uradno poročilo, ki ga je priobčil celo klierofašistični «Giornale di Trieste».*

«Primorski dnevnik» in njegov italijanski bratec «Corriere di Trieste» pa sta molčala kot dva mutca. Niti besedice kritike ali zgražanja ni bilo v teh dveh Tito-Trumanovih glasilih, čeprav je Slivno izrecno slovenska vasica in je «Primorski» zelo dobro obveščen, vsaj tako včasih izgleda, za vse kar se pripeti po naših vaseh. Saj bo kmalu pisal koliko kilogramov tehtajo naši župani, kar je za titofašiste očividno bolj važno kot pa razgrajanje okupacijskega vojaštva.

Sicer pa je zadeva razumljiva. Še nikdar se ni pripetilo, da bi kužek lajal na svojega gospodarja.

Partizanom, aktivistom in upornikom osvobodilnega gibanja, ki niso še dvignili izkaznice za leto 1951, je slednja na razpolago na sedežu Zveze ter se naprošajo, da jo čimprej dvignejo.

V MESTU IN DELO NA PODEŽELJU

PROTEST TOV. POGASSIJA JE SPRAVIL V ZADREGO ŽUPANA IN VEČINO

Komunisti zahtevajo ostre ukrepe da se prepreči vsak pojav fašizma

Vsaj navidezno so se pridružili tudi drugi svetovalci - Značilen grobni molk titopendentistov, titofašista Dekleve, dr. Agneletta in seveda tudi misinov - Župan ne ve zakaj so odbili predlog za postavitev spomenika padlim na Opčinah - Tov. Gombač protestira proti povišanju cene kruha

Na seji tržaškega občinskega sveta, ki je bila v sredo 2. t. m. so se vrstile razne interpelacije, ki so jih stavili predvsem naši svetovalci. V diskusiji glede proračuna pa je interveniral svetovalec tov. Braun.

Osrednja točka seje pa je bila vsekakor odločna intervencija našega svetovalca tov. Pogassija, ki je ostro nastopil in obsodil zločinske podvige fašističnih škvader ob priliki proslave 25. aprila in prvega maja. Na proslavi, ki je bila v gledališču Fenice so se fašistični izmečki drznili celo javno sramotiti ime padlega borca Foschiattija, pripadnika republikanske stranke, ki se je boril skupno s komunisti. Svoje nesramno početje pa so nadaljevali z brutalnim napadanjem in pretepanjem posameznikov in skupin, ki so se vračale s proslave v krožku «Tomažič». To pa še ni vse, ker so se škvadristični napadi nadaljevali tudi na dan prvega maja. V zvezi s temi dokazi, ki jih je iznesel tov. Pogassi je slednji nato vprašal župana ali ne čuti dolžnost, da intervenira pri vladnih organih in policiji, da prepreči vsako nadaljnjo prebujenje fašizma ter da posreduje obenem za ostrejše varnostne ukrepe v zaščito prebivalstva.

Odločni nastop tov. Pogassija je seveda spravil župana in večino v vidno zadrego. Z običajnim licemerstvom je sicer skušal dokazovati, da je tudi on proti takim podvigom in da jih obsoja itd. Vse njegove prazne fraze, kakor tudi nadaljnji, vsaj navidezni protesti drugih svetovalcev, pa niso uspeli zakriti soodgovornosti, ki jo nosijo dejansko prav demokristjani.

To je prišlo še posebno do izraza, ko je tov. Braun zahteval nekatera pojasnila glede preimenovanja mestnih ulic in trgov, ki naj bi nosila imena padlih borcev. Župan je skušal zvrniti vso odgovornost za zavlačevanja na komisijo, ki je predlog odbila. Tudi vprašanje tov. Malalana glede postavitve spomenika padlim na Opčinah, je spravila demokristjana Bartolija v še večjo zadrego. Izgovarjal se je češ, da mu niso znani razlogi, iz katerih je občinski tehnični urad zavrnil prošnjo za postavitev spomenika. Omenimo naj še, da bi občina ne imela s tem nikakih stroškov, ker bi se spomenik postavil s prostovoljnimi prispevki Opencev samih.

Nato je tov. Gombač protestiral proti nenadnemu povišanju cene kruha, ki je bilo izvedeno brez vsakega predhodnega obvestila javnosti.

V začetku drugega dela seje se je demokristjanski svetovalec Delise javno oprostil našemu svetovalcu tov. Žbogarju, na račun katerega je v začetku seje izustil par grobih žaljivk.

V zvezi s proračunom je interveniral svetovalec tovariš Braun, ki je na podlagi konkretnih dokazov obdolžil večino zaradi enostranskega in površnega sestavljanja proračunov. Podčrtal je tudi neovrgljivo dejstvo, da večina ne trpi nikake kontrole manjišine. V zaključku je stavil predlog glede nekaterih sprememb pogodbenih odnosov med občino in raznimi pogrebnimi podjetji.

Prihodnja seja bo v torek 8. t. m.

Dodati moramo še zelo značilno dejstvo. Protestu tov. Pogassija proti fašističnim izgredom so se vsaj navidezno pridružili razni drugi svetovalci. Molčali so misini, kar je razumljivo, ker so pač za ta dejanja tudi neposredno odgovorni. Dejstvo pa je, da so molčali tudi titopendentisti, titofašist Dekleva in tudi Agneletto.

Prispevki za spominsko ploščo

Na Školjetu so začeli nabiralno akcijo za kritje stroškov spominske plošče padlim v osvobodilni borbi. Priobčujemo prvi seznam prispevkov:

Sigon 200, Visnovec 100, Stiani 200, Dušan 500, Ravasini 50, Pierin 200, Mondo 100, Bratina 100, Jug 150, Cepar 100, Grum 50, Sossi 200, Purchelich 100, Perco Lina 150, Godina 200, Armida 50. Skupna vsota 2.450.

Obvestilo agitpropa

Centralna agitprop komisija ima v razprodaji sliko Marxa, Engelsa, Lenina, Stalina, Gramscija, Togliattija in Maocetunga. Format slik 1 m za 0.70 m. Cena 50 lir.

Pri navedeni komisiji je obenem v razprodaji zbirka 20 slik v dveh barvah o 30 letih življenja in delovanja KPI. Format 0.50 x 0.70.

Partijskim sekcijam in ostalim demokratičnim organizacijam, ki niso še nabavile tega materiala, je slednji na razpolago v III. nadstr. Doma pristaniških delavcev in sicer proti plačilu lir 350 za sedem slik voditeljev mednarodnega delavskega gibanja in 600 lir za zbirko 20 slik razstave KPI.

Za tiskovni sklad «DELA»

Da je podpora našemu tisku globoko čutena med tistimi, ki so zaradi obstoječih razmer še posebno prizadeti, nam dokazuje požrtvovalnost 78-letnega upokojenca Rojca Petra iz Nabrežine, ki je daroval za «Delo» 50 lir in za «Lavoratore» istotako 50 lir.

Brez dvoma si je tov. Rojc ta znesek dejansko pritrgal na svoji že itak borni pokojnini in je tudi zaradi tega njegova požrtvovalnost tem bolj vredna vsega priznanja in zahvale.

Dvignite spominske kolajne

Zveza partizanov STO poziva vse partizane, aktiviste, upornike in svojce padlih, ki se iz katerega koli razloga niso mogli udeležiti proslave osvobodilnega gibanja, ki je bila 25. aprila v «Tomažiču» in niso prejeli spominske kolajne — naj se čimprej zglasijo na sedežu Zveze (trg Ponterosso 6, II.) in sicer od 9. do 12. in od 15. do 19. ure, kjer bodo lahko dvignili spominsko kolajno.

Istotako naj se javijo na sedežu ZP STO vsi zainteresirani, ki niso prejeli na dom iz katerega koli razloga izjavo o priznanju pravice do kolajne.

TITOFAŠISTI SE NORČUJEJO IZ POTREB DVOLASTNIKOV

Kakor v vseh obmejnih vaseh, tako je tudi v Plavjah nekaj vaščanov, ki imajo svoja posestva večinoma v nesrečni coni B. Prav dvolastniki so pač tisti reveži, ki so najbolj izpostavljeni titofašističnemu izsiljevanju in pritisku za «prostovoljni» vpis v profašistično «Kmečko zvezo». Nič čudnega, da so se dvolastniki iz Plavij, pod stalnim pritiskom titovskih agentov, hote ali nehote vpisali v to titovsko organizacijo. Upali so pač, da bodo na ta način lažje premostili vsakovrstne ovire, ki jih delajo dvolastnikom titovske oblasti cone B.

Toda tudi tokrat so se žal prav pošteno ušteli. Titovska organizacija jih je dejansko pustila popolnoma na cedilu. Nekaj izmed teh dvolastnikov si je še lansko jesen pripravilo v coni B drva za zimo. Seveda so tudi takoj vložili prošnjo za izstavitev dovoljenja za prevoz v cono A. Minila je jesenska doba in tudi zima, drva so verjetno tudi že segnila, dvolastniki pa še vedno čakajo na dovoljenje. Že večkrat so se obrnili do «organizacije, ki — vsaj kot trdijo titofašisti — v resnici ščiti koristi kmetovalcev».

Pred približno dvema tednoma so jih titofašistični «zaščitniki kmetov» poslali celo na blok ter jim zagotovili, da jim bodo ob določeni uri izročili dovoljenja na mestu. Kmetje so res šli na blok in čakali tam nekaj ur, toda o dovoljenjih ni bilo tudi tokrat ne duha ne sluha.

Sicer sta zadnje dni dva izmed prosilcev vendar le prejela dolgo pričakovano dovoljenje, ostali pa še vedno čakajo.

Prizadeti se povsem upravičeno sprašujejo, ali bodo morali prihodnjo sečnjo drv vlagati prošnje za dovoljenje kar leto dni vnaprej.

Očividno je, da se hočejo titofašisti celo norčevati iz naših kmetov. Navedeni dogodek ki prav gotovo ni edini, je za titofašistično «zvezo» pač najbolj zgovorno spričevalo. Zadeva ne potrebuje nadaljnjega komentarja.

Komuniste sovraži

V mehanični delavnici na Opčinah, Narodna ulica, ki je last nekega M. Simiča, je bil zaposlen kot vajenec od oktobra lanskega leta pa do aprila letos mladinec Grgič Silvester iz Padrič. Ko se je na večer 17. aprila po končanem delu preoblekel, je nehote pozabil v delavnici svojo listnico z vsemi dokumenti. To je seveda opazil gospodar, ki si je takoj prilastil pravico do prave preiskave in začel brskati po listnici. Našel je med drugim izkaznico Zveze komunistične mladine in neko podobico.

Ko se je mladi Grgič vrnil drugo jutro na delo je našel listnico na svojem mestu in nič hudega sluteč jo je tudi spravil v žep. Sredi jutra pa se mu je približal Simič, potegnil mu enostavno listnico iz žepa ter mu pokazal «uspehe svoje pravcate policijske preiskave». Začel je zasmehovati vajenca ter ga posmehljivo vprašal, naj si izbere ali izkaznico ali podobico, ki bi jo moral nato zažgati. Mladi Grgič se je seveda uprl takemu nesramnemu izsiljevanju ter izjavil, da ne dovoli nikakega sežiganja. Odločen nastop zavednega mladinca je diktatorskega gospodarja še bolj razjezil in je končno izjavil, da ne trpi komunistov v svoji delavnici.

V resnici je svojo grožnjo tudi udejstvil in nekaj ur pozneje odpustil z dela vajenca. Ko je oče zahteval pojasnila, mu je Simič odgovoril, da je vajenca odpustil «zaradi politike». Isti odgovor je dal vajenčevemu stricu.

Za vas Opčine je ta dogodek precej značilen in nam dokazuje da se nekateri ljudje se danes ne morejo sprijazniti z dejstvom, da so Mussolinijevi časi že davno minili in da piha danes povsem nov veter.

Neprikrivano sovraštvo, ki ga je pokazal Simič do komunistov, nas sicer ne čudi. Vsak izkoriščevalec delovnega ljudstva se pač boji komunistov kot «hudič žegnane vode». Že dejstvo, da je ta gospodar vpisal vajenca v bolniško blagajno šele pred par meseci ter ga izkoriščal bodisi na plači in z nadurnim delom, nam samo potrjuje naša izvajanja.

Nezaslišani ukrep ravnateljstva proti tovarniškemu odboru v ILVI

Člani tovarniškega odbora bi se morali vrniti na proizvodno delo - Še druge težke omejitve delovanja - Sindikalno delovanje omejeno na izvendelovne ure - V tovarni «Gaslini» so začasno umaknili prvotni ukrep za 102 odpusta delavcev in uradnikov

Ravnateljstvo podjetja ILVA je izdalo pretekli teden pravcati provokatorski ukrep, ki je seveda na škodo vsem zaposlenim delavcem. Na podlagi tega ukrepa, ki bi moral stopiti v veljavo že 2. t. m. zahteva ravnateljstvo, da se vsi člani tovarniškega odbora vrnejo na proizvodno delo in s tem dejansko odrečejo sindikalnemu delovanju v delovnih urah. Vse sindikalno delo bi morali odslej vršiti le izven delovnih ur. Za kretanje po raznih oddelkih pa morajo imeti posebno dovoljenje, izstavljeno od ravnateljstva. Za reševanje problemov delavcev jim je dopuščeno, da se sestanejo z ravnateljstvom le enkrat tedensko.

Jasno je, da je ta nečuveni in ilegalni ukrep ravnateljstva zelo ogorčil vse delavce, ki so na skupnem sestanku odločno nastopili v obrambo tovarniškega odbora. V ponedeljek je bil na sedežu Zveze industrijcev sicer sestanek predstavnikov obeh sindikatov in delodajalcev. Slednji so pa vztrajali na svojem stališču in tako ni prišlo do pozitivnega zaključka. Kakor smo že omenili, je bil v podjetju ILVA v sredo skupen sestanek vseh delavcev, kjer so sklenili, da bodo predali zadevo Uradu za delo. Delavska delegacija je nato nesla na ravnateljstvo podjetja protestno resolucijo, ki je bila prav kar odobrena. Vsi pa so se medtem zbrali pred sedežem ravnateljstva in čakali odgovora. Ravnateljstvo je pristalo na eno izmed zahtev in sicer, da se izvedba ukrepa ukine do nadaljnjih pogajanj na Uradu za delo. V popoldanskih urah pa je ravnateljstvo nenadoma umaknilo svoj predpoldanski pristanek, kar je izzvalo med delavstvom še večje in povsem upravičeno ogorčenje.

Provokatorski manever ravnateljstva ILVE se izvaja z vidnim namenom, da bi ošibili dosedanje uspešno delovanje tovarniškega odbora, ki je na delovnem mestu pač najboljši tolmač in zaščitnik koristi pravic zaposlene delovne sile.

V sredo so razpravljali pri Zvezi industrijcev vprašanje množičnega odpusta delavcev in uradnikov tovarne «Gaslini». Na odločno in vztrajno intervencijo sindikalnih zastopnikov je bil končno dosežen sporazum. Ravnateljstvo tovarne je namreč začasno umaknilo svoj prvotni sklep za 102 odpusta delavcev in uradnikov. Tedenski delovni urnik pa je bil znižan od 28 na 24 ur. Za razliko med znižanim in običajnim delovnim urnikom pa bodo prejeli delavci nadoknadno vsoto, ki se črpa iz dopolnitvenega sklada. Sindikalni predstavniki so obenem preprečiti nameravano ukinitev tovarniške menze. Splošno vprašanje tovarne «Gaslini» pa bo preučila tudi VU.

ZES ob 1. maju

Zveza enotnih sindikatov se ob zaključku manifestacij 1. maja zahvaljuje vsem svojim članom, članom Delavske zbornice in delavcem izven sindikata, ki so se kljub nepovoljnemu vremenu udeležili ogromne povorke in zborovanja, ki ga je organizirala Zveza. Topla zahvala naj gre vsem tovarniškim organizatorjem, strokovnim zvezam, prisotnim demokratičnim organizacijam, a v prvi vrsti neutrudnim članom godbe Rinaldi in vsemu prebivalstvu.

Veličastnost manifestacij — ki so jih drugi odgodili s pripravnim izgovorom slabega vremena, v resnici pa zaradi odsotnosti pričakovanih udeležencev, kar predstavlja obsodbo politike, ki jo vodijo organizatorji — je še enkrat dokazala veliko sindikalno in politično zrelost tržaškega delavskega razreda, njegovo borbenost, njegovo voljo po miru, delu in svobodi ter odločnost, da napravi konec sindikalnemu razkolu.

Silovitost, strnjenost in moč, ki jih je ob prvem maju pokazal delavski razred pod zastavo enotnosti Zveze enotnih sindikatov, zvenijo kot obsodba vseh onih, ki niso hoteli, da bi se ob tej slavni obletnici združili vsi delavci ali pa so odrekli Veliki trg najbolj aktivnemu delu prebivalstva in so s tem skušali ovirati ali se izogniti proslavljanju praznika dela. Kljub vsemu temu je bila tudi letos ta proslava jasen opomin vsem sovražnikom delavskega razreda predvsem pa fašistom.

Naprej, delovno ljudstvo, za zmago sil dela!

Naprej, da iz Zveze enotnih sindikatov napravimo še večjo in borbenejšo organizacijo, v katero naj se vključijo vsi delovni ljudje Trsta!

Naj živi enotnost delavskega razreda!

Na trgu Ponterosso št. 6, II. je razstavljena pestra izbira slik iz prvomajske proslave, kjer se sprejemajo obenem vsa zadevna naročila.

Običajni živinski sejem v Nabrežini je bil zaradi prvomajskega praznika preložen na prihodnji torek, 8. t. m.

POPRAVEK

V oglasu Sancin Miroslava, gostilničarja, ki je bil objavljen v zadnji številki našega lista in sicer na 4. strani, se nam je, žal, vrinila neljuba pomota. Oglas se mora pravilno glasiti: «Sancin Miroslav, gostilna - Boljunec 62» (in ne Dolina, kakor je bilo pomotoma objavljeno.

Gotovi smo, da nam je tov. Sancin medtem že oprostil to pomoto.

SLOVENSKO-HRVATSKA PROSVETNA ZVEZA
priredi
v nedeljo, 13 t. m. ob 17. uri (konec pred 19.30)

V AVDITORIJU V TRSTU

PRAZNIK OTROK

s sodelovanjem samih najmlajših.

Spored:

1. **Pozdravni nagovor govori 5-letni Cok Aljoša iz Podlonjerja;**
2. **Nastop dekliškega kvarteta iz Križa;**
3. **Ruski narodni balet izvajajo pionirji iz Križa;**
4. **Maršak: «Mucin dom», igrajo pionirji iz Padrič-Gropade;**
   Kratek odmor.
5. **Zborne recitacije mladincev P.D. «I. Cankar» Sv. Jakoba iz Trsta;**
6. **Narodni balet s petjem izvajajo pionirji Proseka-Kontovela;**
7. **Pionirski pevski zbor iz Križa.**

Med posameznimi točkami igrajo harmonikarji iz Križa. Vabila veljajo kot vstopnice, ki jih dobite pri vseh prosvetnih društvih, na sedežu SHPZ - trg Ponterosso št. 6, II. tel. 60-40 in pri blagajni Kina ob morju.

PRED OBČNIM ZBOROM ZADRUŽNIKOV

Titofašistični manevri proti Kmetijski nabavljalni zadrugi

Čim so titofašisti zvedeli, da je bil za danes, oziroma jutri sklican občni zbor Kmetijske nabavljalne in prodajne zadruge v Trstu, so takoj razširili po terenu lažnjive in tendenciozne vesti o finančnem stanju zadruge.

Njihovi aktivisti se namreč oglašajo pri posameznih članih zadruge ter jih skušajo prepričevati, naj jim podpišejo pooblastilo za udeležbo na občnem zboru, češ da je treba zadrugo «rešiti iz rok kominformistov». V tem smislu seveda pritiskajo predvsem na tiste, ki vedo, da bi se zaradi nujnih opravil ne mogli udeležiti občnega zbora. Pri tem širijo titofašisti povsem načrtno zlonamerne laži češ, da je zadruga na robu propasti, da so jo kominformisti skoro popolnoma uničili in slična podtikanja.

Podli manever titofašistov je tudi tokrat dokaj prozoren. Očividno se še vedno ne morejo sprijazniti z dejstvom, da so na zadnjem občnem zboru docela propadli in da so bili izvoljeni v odbor ljudje, ki so jim koristi zadruge in zadružnikov v resnici pri srcu, kar bo sicer najboljše dokazalo finančno poročilo, ki bo podano na občnem zboru.

Če je zadruga do danes premostila številne težkoče, bodisi finančnega in drugega značaja, je pač to zasluga sedanjega odbora. Titofašisti so pustili zadrugo v precej žalostnem finančnem stanju, ki je bil pač posledica nenačrtnega gospodarjenja z zadružno imovino. O mastnih plačah, ki so jih prejemali razni «strokovnjaki» bi se dalo n. pr. marsikaj napisati, toda ni naš namen, da bi danes prerešetavali stare grehe titofašistov.

Že ta dejstva so pač zadosten dokaz, kdo je v resnici upropaščal zadrugo in zanemarjal njene koristi. Zaradi tega bo tudi vsak podtalni poskus titofašistov, da bi se zopet polastili zadruge tudi tokrat klavrno propadel. Člani, ki se v polni meri zavedajo važnosti svoje ustanove ne bodo nasedli titovskim lažem ter ne bodo dali svojega podpisa oziroma glasu tistim, ki bi hoteli izvajati s kmetijsko zadrugo nove politčine in druge umazane špekulacije.

Odkritje spominske plošče na Školjetu

V nedeljo se je P.D. «Haas» dostojno oddolžilo spominu padlih v osvobodilni borbi iz Školjeta. Ob prisotnosti staršev in sorodnikov ter velikega števila prebivalcev so slovesno odkrili spominsko ploščo z vklesanimi imeni mučenikov ki jih je 14 in sicer: Ruggero in Zora Haas, Remigio Visnovitz (Visini), Livio Stok (Stocchi), Sergij Cebron (Cebroni), Giorgio De Rosa, Avgust Sinjavec, Giuseppe Fabris, Luciano Vesnaver, Carlo Gabrielli, Guerrino Finotto, Franco Azzaro, Tullio Tinta in Guerrino De Cecco.

Po odkritju spominske plošče je bilo polaganje vencev, medtem ko je mladinska godba iz Kolonje igrala žalostinko. Prisotna tovariša Giorgio Jaksetich in Ado Slaveč sta se ginjena poklonila spominu padlih za svobodo in pozvala, naj nam bodo vsem za vzgled v naši borbi za mir. Istočasno sta govornika proslavila padle v NOB, ki so žrtovali svoje življenje za svet brez sovraštva, za pravičnejše in srečnejše življenje. Omenila sta podlo titovsko izdajstvo in priprave na novo vojno, ki jo hočejo sprožiti proti Sovjetski zvezi vojni hujskači, ter pozvala ljudstvo, naj ne dovoli, da bi novi milijoni ljudi postali žrtve njihovih nameravanih zločinov.

Ko se je ta lepa in pomembna proslava zaključila, se je ljudstvo počasi razšlo. Na zidu prosvetnega sedeža pa je ostala plošča, ki bo resno opominjala vse mimoidoče, da je mir dragocena stvar, da se je treba zanj boriti in nikoli več ne dovoliti novih žrtev.

Vedno več avtobusov

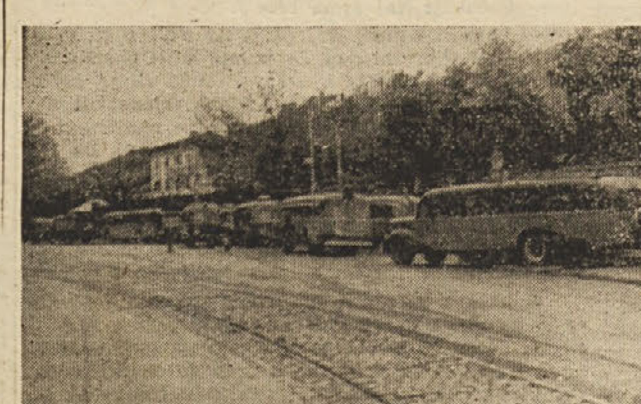

Če imajo titofašisti vsako leto manj udeležencev na svoji prvomajski «proslavi» so pa zato bogatejši na prevoznih sredstvih in se na račun žuljev in krvi jugoslovanskih narodov vedno bolj «motorizirajo». Tako je imela letos peščica njihovih plačancev iz cone A in seveda tudi iz cone B na razpolago kar 11 luksuznih avtobusov, ki so vozili iz poedinih podeželskih vasi večinoma prazni. «Motorizirani oddelek» je seveda služil predvsem za cono B, kjer imajo titofašisti v rokah škarje in platno.

Prepevajoč slovenske pesmi so korakali v prvomajskem sprevodu tudi predstavniki naše napredne ljudske prosvete. Manjkale niso seveda naše lepe narodne noše. Bratsko združeni so korakali z našimi prosvetnimi delavci tudi zastopniki italijanske ljudske kulture.

Prispevki za 1. maj

Par pristaniških delavcev iz I. skupine 2.050, na zabavnem večeru za 1. maj med pristaniščniki 9.605, delavci družbe za raztovarjanje 29.975, delavci pristanišča Sv. Andreja 17.022, naša simpatizerka iz Vicolo Ospedale 10.000, celica Vicolo Ospedale 1.700, tov. Trojer za sekcijo Skoljet 6.150, skupina tovarišev iz P.D. «Peroša» 1.175, tovariši in simpatizerji sekc. Luxemburg 3.257, tovariši in simpatizerji sekcije Dolina 3.845, tovariši in simpatizerji ACEGAT 13.000, zbirka tov. Selles Augusta 1.100.

Sekcija Barkovlje 3.105. Pristaniščniki: prva skupina 1.350, druga skupina 4.700, tretja skupina 11.380, sekcija Curiel (izkupiček nogometne tekme med samskimi in omoženimi v luki Sv. Andreja) 1.150, pristaniška menza 1.740, sekcija Magdalena (tovariši in simpatizerji) 4.680, sekcija Nabrežina 2.836, sekc. Luxemburg celica Kaučič 1.000, celica Visintin 550, celice Skorklje 5.000, sekcija Skoljet (tovariši in simpatizerji) 4.734, Sv. Ana med tovariši in simpatizerji 3.884, tovariši in simpatizerji iz Gropade 3.300, delavci in uradniki FMSA 20.950, sekcija Greta (izkupiček prireditve in razno) 3.533, Zanelli Aleksander (drugi prispevek) 500, tovariši in simpatizerji sekcije Barriera 4.580, celica Rinaldi 9.913, celica Spazzal 3.965, mešana celica Blažina 12,200. ženska celica Blažina 2.498, celica Rinaldi N. N. 1.000, tov. Paoli in Pipan Marija 1.100, sekcija Curiel: I. skupina 5.970, II. skupina 1.120, III. skupina 500, sekcija Tomažič: celica Visini 5.730, celica Sornig 780, celica Tedeschi 2.900, celica Lutman 1.200, celica Valdemarin 1.820, celica mizarjev 650, celica Facchin 6.450, sekcija Sv. Vida 4.535, sekcija Skoljet 2.640.

Povsod so kjer jih ni treba

Prvega maja popoldne je godba Rinaldi iz Trsta med potjo proti občinskemu stadionu zaigrala nekaj komadov na prošnjo nekaterih bolnikov v bližini vrta magdalenske bolnice. S tem je hotela vsaj za nekaj trenutkov razvedriti bolnike, ki se nahajajo v omenjeni bolnici. Nedvomno, da so bili bolniki godbe zelo veseli. V hipu jih je bilo vse polno pri oknih, na terasah in v vrtu. To pa ni bilo po volji dvema nadebudnima policijskima agentoma, ki sta se približala godbi in zahtevala «dovoljenje za izvajanje koncerta na ulici». Ker pa godba takega «dovoljenja» ni imela, je morala prenehati in oditi naprej.

Pomislite, kako nadebudna sta bila omenjena čerina! Če bi bili vsi njuni sovrstniki — in onadva tudi — tako «dosledni», bi bil prav gotovo večji red na tržaških ulicah. Tudi fašisti bi ne prizarjali svojih burk po Acquedotu, niti bi ne prepevali svobodno svojih pesmi.

ZA „DEMOKRATIČNO SOLIDARNOST"

Paoletti M. 170, Vidali Vittorio 170, Spazzal A. 170, Davide A. 170, Ferluga 170, Carascisti 170, Busetti 170, Raseni 170, Bogdan 170, Gelsi 170, Ustolin 170, Cucculi 170, Pozzecco 170, Cosoli 80, Škamperle 80, Federici 80, Poggiani 60, Perossi 170, Celica «Oktobrska revolucija» 7.600 - posamezno: Radich, Soranc 100, Weiss E. 1.200, Tomaselli 100, Weiss Ada 6.000, Apollonio 100.

Celica «Okt. revolucija»: tov. Borzaghini 100, Ladič 300, tov. Pavletič, Kačun in Biasoni 600 Vodopivec 600, tov. Sauli od prodanih znamk 200, tov. Keber iz skrinjice v gostilni Zajc 280,

Za teden dni

Sobota 5 - Pij
Nedelja 6 - Judita.
Ponedeljek 7 - Stanislav
Torek 8 - Praznik zmage
Sreda 9 - Gregorij
Četrtek 10 - Antonin
Petek 11 - Frančišek.

Zgodovinski dnevi:

5. 1818. se je rodil genialni voditelj in učitelj svetovnega proletariata Karl Marks.
8. 1945. je kapitulirala nacistična Nemčija.
10. 1876. se je rodil veliki slovenski pisatelj Ivan Cankar.

RADIO ODDAJE

„TRST II."
Val. dol. 343,9

SOBOTA: 13.20 Šramel kvintet Veseli godci - 19. Programski pregled - 21. Sobotni večer - 2[illegible] Plesna glasba.

NEDELJA: 9. Kmetijska oddaja - 11.30 Aktualnosti - 12. Od melodije do melodije - 13. Glasba po željah - 18.30 Oddaja za najmlajše - 21. Z domače knjižne police -21.30 Chopin: Koncert št. 1.

PONEDELJEK: 18.15 Haydn: Koncert v D-duru - 19. Iz filmskega sveta - 20.45 Čajkovski: Uvertura 1812 - 21. Koncert tenorista Dušana Pertota - 22. Brahms: Simfonija št. 4.

TOREK: 13. Glasba po željah - 18.40 Rožica Kozem poje otroške pesmi - 19. Mamica pripoveduje - 21. Vzori mladini - 22. Anton Dvorak: Simfonija št. 2.

SREDA: 18.15 Dvorak: Koncert za violino - 19. Zdravniški vedež - 20.30 Naša šola - 21. Vokalni kvartet Veseli bratci - 22. Koncert violinista Štefana Nedelčeva.

ČETRTEK: 13.10 Slovenske narodne izvaja pevski duet - 18[illegible] Glasbeno predavanje - 19. Slovenščina za Slovence - 21. Radijski oder - 23. Beethoven: Sonata št. 2.

PETEK: 13. Glasba po željah - 18.15 Delius: Koncert za violino in orkester - 19. Pogovor z ženo - 20.30 Tržaški kulturni razgledi - 21. Mojstri besede - 22. Beethoven: Simfonija št. 9.

Tudi na roditeljskih sestankih rovarijo

Tretji roditeljski svet v letošnjem šolskem obdobju, ki se je vršil v nedeljo 29. aprila v telovadnici nižje slovenske srednje šole v Trstu, je zopet dokazal, kako potrebni so stiki roditelje v šolskim vodstvom.

Nad vse številna udeležba nam je priča, da se naši starši v izredni meri zanimajo za šolsko vprašanje. Škoda le da taki posvetovalni sestanki ne vršijo na vseh naših ljudskih in tudi višjih šolah.

Gospod prof. Toaršoj je v kratkem, zanimivem predavanju podal nekatere osnovne misli o moderni pedagogiji in orisal potek rezultatov o napredovanju naših dijakov. Ugotovil je, da je drugo tromesečje v veliki meri boljše kot prvo glede redovanja, kar pomeni da se dijaki poprimejo študija pozneje in da je potrebno s strani staršev gotove kontrole nad dijaki.

Po predavanju se je razvila, sicer ne preveč bogata debata glede izvajanj predavatelja samega, h kateri se je oglasil prav za prav samo eden navzočih staršev, ampak bolj kar se tiče šolskih učnih predmetov in redovanja.

Na nekatere pravilne predloge s strani tov. Gombača je v odgovoru ravnatelja šole stopila vsa tragika slovenske šole v Trstu, na dan. Če pomislimo da je od 22 učnih razredov, šole iz ulice Scuole Nuove, učencem dano na razpolago samo 10 soban, in če pomislimo da manjkajo potrebni prostori za razne učne kabinete, se ne moremo vzdržati grenkega občutka ob misli, da nas gotova gospoda iz mestnega sveta pita z «nezadovoljstvom», ker stoji italijanska šola po njihovem mnenju na slabšem v tem oziru. Medtem ko so v zadnjih dveh letih sezidali kar tri nove italijanske šole in na novo obnovili vrnjeno srednjo šolo «Oberdan», se nam zdijo ti svetohlinci podobni tistim farizejem iz svetega pisma, ki so slepili ljudi z lepimi frazami ker vedo, da kadar trdijo da se Slovencem bolje godi na šolskem polju kot Italijanom zavestno lažejo.

Zanimivost tega roditeljskega sveta je ponesrečen napad «titovcev» na poučevanje italijanščine na slovenskih šolah. Koncentrični napad nekaterih tere (očividno zrežiran od višjega režiserja za šolsko vprašanje titovca Pahorja, je kar hitro pogorel, ker so navzoči starši takoj razumeli da gre za šovinistični izpad, ki nima s šolstvom ničesar opraviti. Ali manever je tako propadel z glasnim izražanjem nezadovoljstva vseh navzočih staršev in odgovor ravnatelja šole, je osmešil izvajanja teh dveh «šolnikov». Po dokazih navzoče profesorice italijanščine da se izvajanja «višjega» bičevseka nadzornika» oslanjajo na lažnjivo podlago, se je ta kar hitro umaknil iz poskusa iztrebiti italijanščino iz naših šol.

Odgovorni urednik
RUDOLF BLAŽIC (Biagi)
Založništvo «DELA»
Tiska tip. Adriatica, Rismondo
Dovoljenje AIS